

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1907

491 ~~392~~-8
L61

3666

ВОЗВРАТИТЕ КНИГУ НЕ ПОЗЖЕ

обозначенного здесь срока

31	25/10/77			
65	3/11/78			

2010

2002

99-8
491.542-82
L-62

7

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱՐԻ

ԱՅՐԲԵՆԱՐԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԿԱԶՄԵՑԻՆ

ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

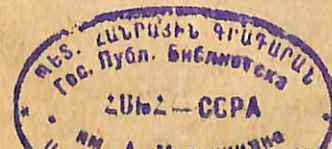
ՊՕՏԿԵՐԱԶԱՐԳԵՑ

Վ. ԱՍԻԿԵԱՆ

Մեր ինքնուրոյն ու փոխադրած յօդածների, ինչպէս եւ մեր նկարների արտատպութեան իրատունքը վերապահած է

Թ Ի Յ Լ Ի Ս
ԵԼԵԲՏՐԱԶԱՐԳ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆԻ, ՊՕԼԻՑ. 7
1907 (81)

11791

491.542-8

L-61

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

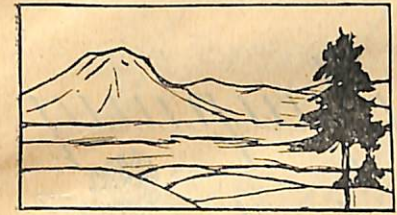
ա

ա ա ա

ա ա ա

ա

ա ա

ա ա թ

թ

թ թ

ա ա ա, ա ա թ, ա թ ա

կ ա թ ա թ ա կ

կ

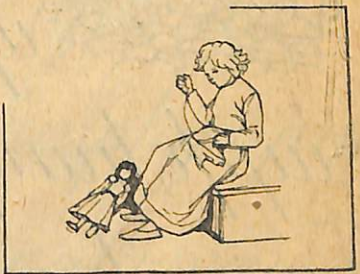
կ կ

կ ա թ ա ա կ ա թ

կ ա ա կ ա թ ա

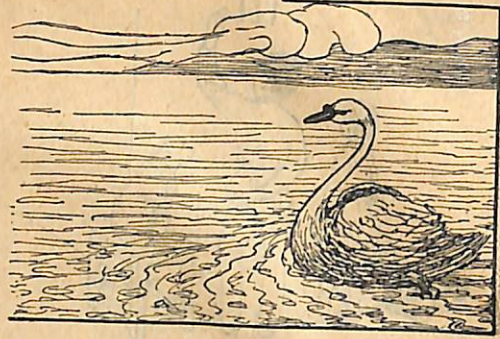

1006
26431

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԵՐԵՎԱՆ

Կապ

պ պ պ

պապ, պար,

պառ, պակաս,

պարսպ սարսպ կարսպ

կապիկ արի-արի

ի ի ի

արի, արի, սարի,

կիր, կերակր, սարակր

սասար, արի կասար

արի, կասարի, սար արի

սարիս, սարս սարսարի

արիկ

ը ը ը

արար, արարի,

կարար, կարակ,

կրար կրարս, արարիկ սարարիկ

արարի, արար կարկարի

Տար Տ Տ

Տարիս, արՏար, սարս,

Տառ, Տարակ, Տի, սարի,

կրար Տի սարսի

արի, Տի կարՏի Տարիս արս

Տի Տիսարիս արարակ կար

Կարաս, կապիկ, ճաքիք

կ ա ը ա ս, կ ա պ ի կ, մ ա տ ի տ

կ ա ը ա ս կ ա պ ի կ մ ա տ ի տ

կ ա ը ա ս կ պ ի մ տ

ասան, արան, տատիկ, պապիկ
մի կիսատ տիկ
տար կարի
ասա՝ «տիկ, տիկ, պարսատիկ»
մի ամիս մի պարապի
կիրակի արի պստմի
ապա մի կատակ արան
արի մաստակ տամ
պատի տակ մի մասրի կար
տատիս պիտի միս տապակի
մաս-մաս արա տար

սա	պա	կա	ըա	տա	մա
սի	պի	կի	ըի	տի	մի
աս	ապ	ակ	ար	ատ	ամ
իս	իպ	իկ	իր	իտ	իմ

մ ո մ ո

մ ո մ ո

ո ո

կոկ, կոպ, կոպիտ, տոտ, կորկոտ, տոպրակ
պոկի, կորի, կոտրի, կոտորի

կորի, մի պոկի մորիս

մի պարապի մոմի տակ
մի տոմսակ տամ, տար պապիս

կալ

կ ա լ

կ ա լ

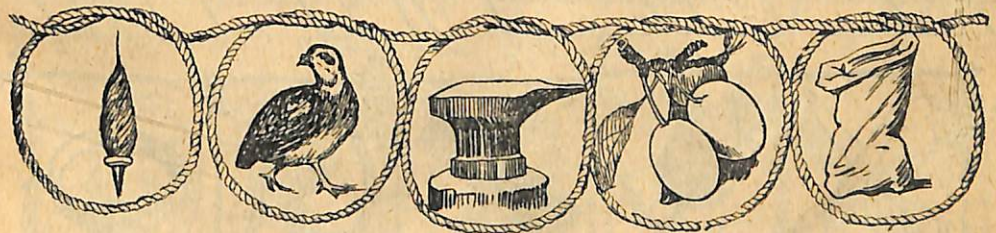
կ

սալ, լար, լոր, միլ, իլիկ, պալատ, լակոտ

մի սալարի, կալ արս

արի, սալոր տամ, մի լար
մի սիպտակ պալատ

Տրտրակ ր

ր ր

մ ը ա ը ա կ ը
մըկրատ, կըրպակ, կըտոր,
կըլոր, տըկար, սըրամիտ
կըրակ արա
կըտորը տար, կըտորի
կալը մըտի, պըտըտի
տըկըոր պըստիկը կը մըրսի

սը պը մը տը ըը կը լը
ս պ մ տ ը կ լ

ա պրպրիկ, Տր կրՏրՏա

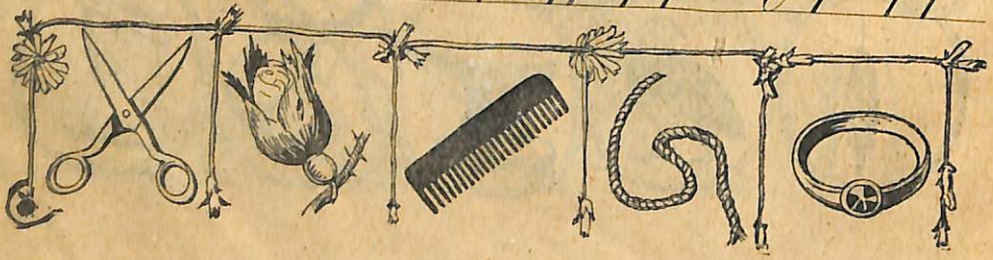

Նաճակ նաճակ

ն ն ն ն

աման, պարան, պարոն, պանիր, սապոն
կին, տիկին, տանտիկին, մատանի, սանըր
տիկնիկին նանիկ սաս
նանըս իլիկ պիտի մանի
նապաստակը կոկոն կը սիբի

պարոնը քրնակ պիպի նրխարի

Նաւակ լ

լ լ

ն ա լ ա կ լ
նաւ, կաւ, լաւ, աւան, սաւան, կարաւան

տաւար, կըտաւ, անիւ, սըրլակ
տանտիկինը լաւ պատիւ տըլաւ
անպիտան աւանակըս կորաւ
կարաւանը մըտաւ անապատ
մըկնիկը պանրի կըտորը տարաւ

քաւարը ընխաւ արպը

ուլ ուլ
ուլ ուլ

ուլ ուլ

լու, լուսին, լուսամուտ, տուն, սուր, ուրուր, կատու,
կըկու, անասուն, ուսումնարան

Տուր աւը պրա՛ ունի

կուտ տուր, կուլ տուր
կատուն պսպիկի ուսին
կարկուտը արտը տարաւ
մի սիրուն մանուկ կար լուսամուտում
կըկուն ասաւ «կո՛ւ-կու, կո՛ւ-կու»

Մասիս սարը

Ս ս Ս Սիրան, Սրան, Սասուն:

Ս հ ս Ս Սիրա, Սննա, Սնիր:

Ս Տ Ս Տարիս, Տիրան, Տնար:

- Ս ս Սարի կատարը մըտաւ ամպի տակ:
- Ս ա Սրի ուսումնարան ու պարապի:
- Ս մ Սարկոսը ուսումը պիտի աւարտի ապրիլին:

Մ ուկն ու մանուկը

Մի սիրուն մուկ մըտաւ նրստարանի տակ:

—Մ ուկը, մ ուկը, նանի, ասաւ մանուկը:

Մըկանը կատուն կալաւ, տարաւ:

—Մ ուկը, իմ լաւ մուկը, նանի, տո՛ւր իմ մուկը,—ըսկրսաւ լալ մանուկը:

Ժ թ Ժ Ժպայիս, Ժպանիս:

Կ կ Կ Կուր, Կարին, Կանաք:

Ա պ Ա պ Արսկասարան:

Ս Ծ Կ Ս Սիրան, Սարոս:

Ը ը Ը ը ընիկ, Ըպայիս:

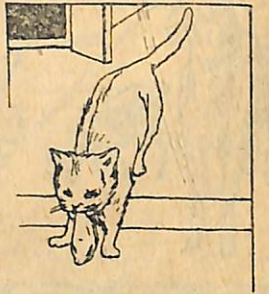
Ի ի Ի մ մատիտը տըլի Արտիկին:

Կ կ Կատուն միսը տարաւ:

Պ պ Պըստիկ Սարիամը մի սիրուն սանրը ունի:

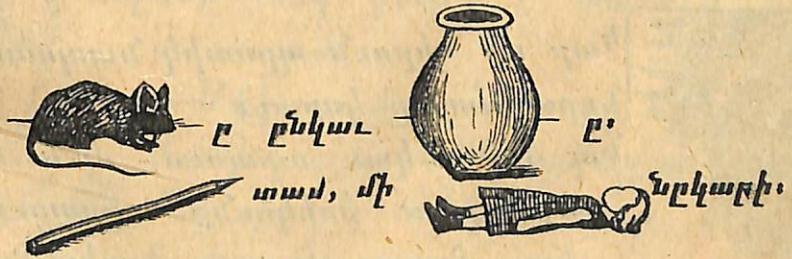
Տ տ Տիկինը Տիգրանին տարաւ տուն:

Ն ն Նըստի լամպի տակ ու նըկարի:

Կատուն՝ միանւ, միանւ:

Ուլիկը՝ սըկըկը կը, մըկըկը կը:

Իրկու Բակ Բ

Երկու ելակ Ե

Երկան, Երկիր, Երկար, Երամ, Ելարան

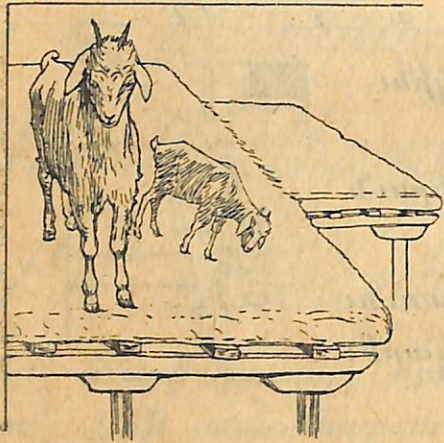
Մի աման ելակ:

Հուսինը ելակ:

Հորի երամը ետ եկալ:

Պատուտակը ելակ պատը:

Նամակը ետ կը տամ պարոնին:

Եւ=և

և և և

Մորի և ելակ: Տատը և պապը:

Տարի և ամիս: Սանրը և սապոն:

Ե

ե Ե Ե

Երկու ու ելան կտուրը:

Մարիամը և ելան իկան:

ՊԸՍՏԻԿ ՆԱՊԱՏԱՍԿԸ

Կար մի սիրուն պըստիկ նապաստակ:
Նըրա մայրը կորալ:

Նա ման եկալ արտում, ման եկալ
Երկար ու իրիկունը տըրտում ե-
կալ մըտալ մասրու տակ:

Մէկ կոպէկ Ե

մէկ կոպէկ Ե

կէտ, կէս, սէր, տէր, տէրատէր, տանուտէր, նըւէր, ըոպէ

Մանիքը կիսա քարիկանի Բ:

Կատարինէն սիրում է իր տիկնիկը:

Նունէ, ուր էի Երէկ իրիկուն:

Սուտի տունը կըրակ ընկալ, ասին՝

սուտ է:

Ե Ե Ե

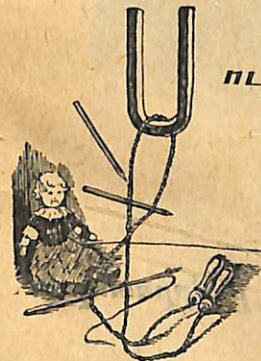
Էլի լուսինը մըտալ ամպի տակ:

Է՛սպէս Էլ կարկուտ:

Էս նըկարը Նոր-Տարուն պապիս նըւէր պիտի տամ:

Ես կը տամ: Ետ տար: Ել, պատմի:
Էս կը տամ: Էտ տար: Էլ պատմի:

ՍԸՐԱՄԻՏ ՍՈՒՐԷՆԸ

ուրէնը մէկ կոպէկ է տանում կըրպակ
ու ասում.

—Մէկ լալ մըտրակ տուր, Երկու կարմիր
մատիտ տուր, մէկ Երկար պարան տուր,
մէկ սիրուն տիկնիկ տուր, կէս կոպէկ
Էլ ետ տուր:

Ն ե տ ե=է

սեր, սեպ, աւել, պատկեր, ընկեր, ըստեր, կոտեմ

Ներկարարը ամեն տեսակ ներկեր ունի:

Ընկերըս ուսման սաստիկ սէր ունի:

Արսէնի երեսը մըրրտել է:

Ներսէսը ինը տարեկան է:

Տիկինն ու պարոնը եկել են:

էս տետրակի տէրը Պետրոսն է:

Ես պատմում էի, ընկերներըս լրտում էին:

Պատանին ըստերում նըստել է ու սուլում է:

Սիրելիս, տես, կարելի է լապտերը մարել է:

Կատուն սերը կերաւ:

Սև, արև, տերև, սերկևիլ, Սևան:

Արևը մըտաւ սարի ետևը:

Տերևների տակ սերկևիլ է երևում:

Մեր պըստիկները երկու ամիս մընալու են Երևան:

սէր	մէր	հէր
-----	-----	-----

սեր	մեր	հեր
-----	-----	-----

ը և ուտում:

ը ընկել է

ի տակ:

ն նըստել է

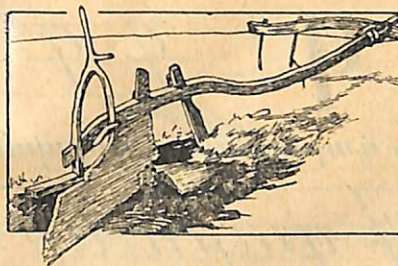
ին:

ի ապակին կոտորւել է և

ը մըրրտել է:

արօր **O** *oo*

օր, օրինակ, արօտ, նարօտ, օրօրան, անօրէն, կրօն

Օսանը կարօտել է իր սիրելի մօրը:

Արօրի աղօսները երես են լինում:

էս սանրի ատամները նօսը են:

Մեր տան մօտ սիրուն արօտ է:

Մօն օրիր մօրքնում ին:

Օտարականը նըստել էր մենակ:

Կարօն օրինաւոր նկարում է:

Օ Ր Օ Ր

Օրօր, օրօր, իմ սիրունիկ,

Օրօր ասեմ ու նանաս.

Երկար ապրես, կարմիր օրեր,

Կարմիր արև ունենաս:

Տես, արևը մէր է մըտել

Ու եկել է իրիկուն,

Արտուտն արտում տապէ արել

Նանիկ արել և կըկուն:

Օրօր, օրօր, իմ սիրունիկ,

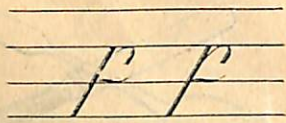
Օրօր ասեմ ու նանաս.

Երկար ապրես, կարմիր օրեր,

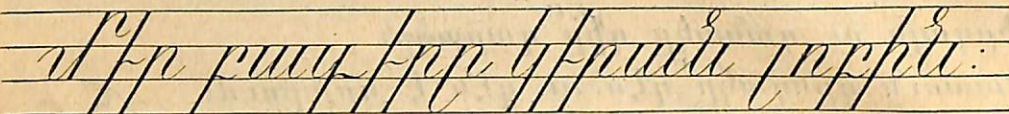
Կարմիր արև ունենաս:

բ ա լ բ

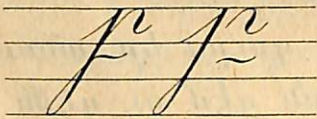
բուլ, բուն, բիբ, բեմ, բեր, բերան, բլուլ, բրուտ, բանակ, բամբակ, սրմբակ, բաղ, բան, ամբար. Լորին ու բակյան տարբեր բաներ են:

Մեր երկրում բամբակը բուսնում է: Մեպտեմբերին ըսկսում է ուտումը Սրմբատ, բաւական է, մի պարապի:

բ

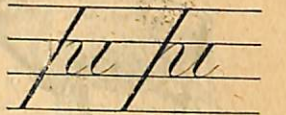
Բրրուտը ամաններ է բերել: Բարև, Բաբկէն: Բանտը մեր բակում բանում է: Բարեկամըս կէս օրին գընում է Բագու: Բարի տատրակը բուն է գըրել կրտուրի տակ:

Բուն բընակում է աւերակներում:

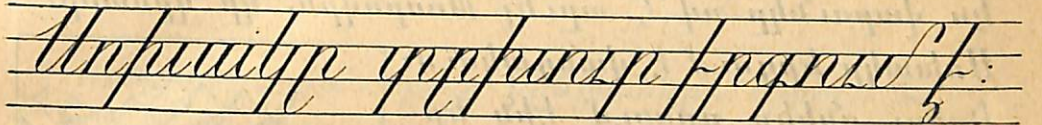
բաղ	բանի	անբեր	բեմ	բընիկ	բիբ	բուղ	բարի
պատ	պանիր	ամպեր	կապեմ	պընակ	պիպ	պուտ	պարի

ս ո խ խ

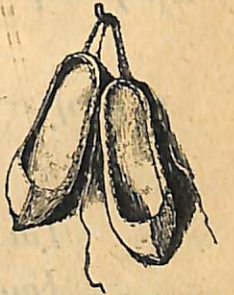
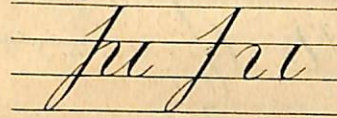

սոխակ, մեխ, մեխակ, խըմոր, խըրատ, խըսիր, նախիր, մոխիր, բեխ, սեխ, մանանեխ, մուխ, գըլուխ, տախտակ: Մորելը կերել է խակ արտերը:

Երեխաները խոտերում ուրախ-ուրախ խօսում էին: Գըրելիս գըլուխը մի կախի:

խ

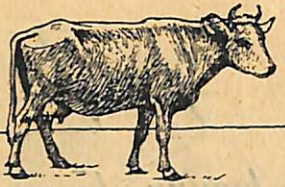
Խըլուրդի բունը խոր է լինում: Խընամին տըրեխները կախ է արել մեխին: Խորէն, խընդրեմ մի խանգարի:

ՏԵՐԵՆԵՐԸ ԸՆԿՆՈՒՄ ԵՆ

Տերեները գունատել էին: Տըխուր կախ էին ընկել, մրտիկ էին անում գետնին ու սըւսըւում էին. «մըրսում եմ, մըրսում եմ»:

Մէկիկ-մէկիկ պոկ էին գալիս, տարուբերում էին օդում ու ընկնում խոնաւ գետնին:

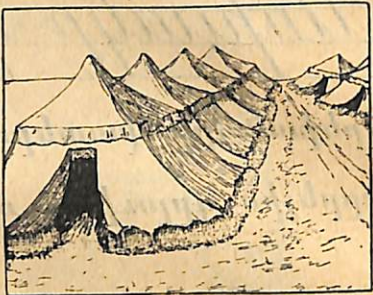

կ ո վ վ վ վ

Կարմիր վարդ, վախկոտ նապաստակ-
Մեր կովը սովորել է սրտերն ընկնել:

Մնամբա, միասրկուս քիք:

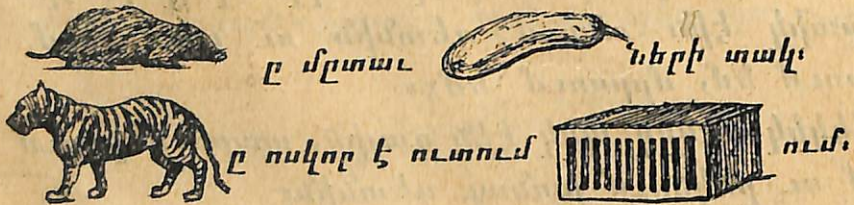
Էս վարուսկը ով է տըւել խորովին, կը վընասի:
Սոխակը երգում է վանդակում:
Երկու ընկեր գընում էին եր-
գելով ու կատակներ անելով:
Սիպտակ վըրաններ:

Լ Ը Վ Լ Ը Վ

Լուսինը խաւարել է:
Լամպը սաստիկ մըխում է:
Ընտիր գինի է մեր երկրի գինին:
Ընկերըս ու Լուսիկը միասին են կարդում:
Վարդանը խըլել է Լևոնի վէգերը:
Վարպետ դարբինը գովում էր Վարդգէսին:

- 1. Նըւարդ | նըւէր | սաւան | տաւար | բաւարար
վարդ | վեր | վան | վար | վարար
- 2. Ով, սով, սովոր, բով, կով, գովել, վախով, սըրտով:

ը մըտաւ ների տակ:

ը ոսկոր է ուտում ում:

որսկանը որս է բերել

Ամպը որոտում է:
Ես անգիր մի ոտանաւոր գիտեմ:
Դալար ոստերը ոլորում են որ աւել
կապեն:

Ո Ո Ո Ո

Ոտաբոբիկ ման գալը երեխաները սիրում են:
Ոլոր-մոլոր գալիս է վըտակը:
Ոտնամանըս հվ է տարել, ասում է անկարգ մա-
նուկը վեր կենալիս:

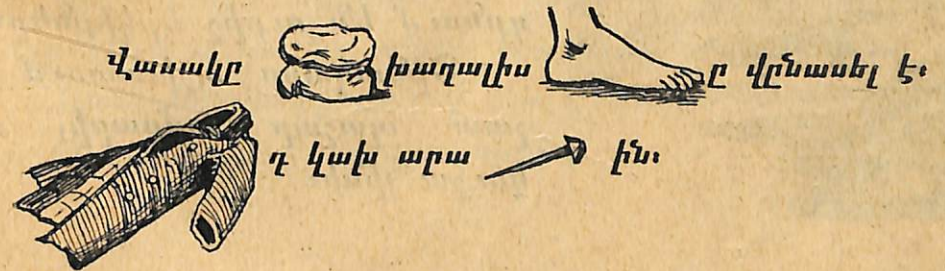
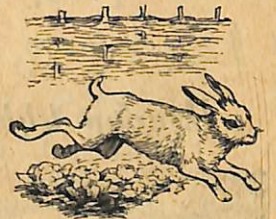
Ս Ը Բ Տ Ո Տ Ո Ր Ս Կ Ա Ն Ը

—Նանի, նանի, կըրակ արա, որսի եմ գընում.
ասում է պըստիկ Ոսկանը, վեր է կաշնում իր նետն
ու պարսատիկը ու գընում բոստան:
Բոստանում կանգնել վարուսկ էր ուտում:
Մին էլ մի նապաստակ

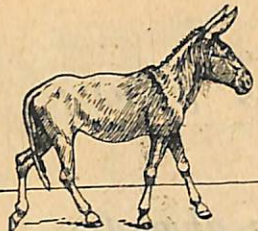
գուրս է գալիս ոստոս-
տելով, դէմը կանգնում:

Մեր որսկանը պնկ,
դէպի տուն, իսկ նե-
տերն ու պարսատիկը
մընում են գետնին:

Վասակը խաղալիս վընասել է:

դ կախ արա ին:

է 2 Ղ

Ուշ լինի, նուշ լինի:
Արշակը ըշտապում է ուսումնարան:

Մի շիշ անուշ գինի:

Աշխէնը գրքապանում շարունակ նուշ է ունենում:

Մեր դաշտերում շատ են լինում շուշան ու մանուշակ:

Կօշկակարը կօշիկըս տարաւ կարկատելու Մըշակը մի տոպրակ շալակին գընում է:

Շ

Շապիկըս մաշուել է:
Շերամը շատակեր որդ է:
Շունը, էջն ու գոմէշը ընտանի կենդանիներ են:
Ա Շ Ո Ւ Ն

Աշունը եկել է. գիշերը երկարել: Ամպն ու մըշուշը պատել են երկիրը: Դաշտերը սեխն են տալիս:

Շարան-շարան արագիլները գընում են ուրիշ երկիրներ:
Շինականը աշխատում է շատ պաշար ամբարի, որ կուշտ լինի:

մ ա դ Ղ

Մուշեղն ու Ադասին վէզ էին խաղում:

Մաշիդ գրքի ու փողի վրաս:

Դեղի սըրւակը սեղանի վըրա է:
Գող, սիրտը դող:
Ասեղը սրտեղ ես դըրել, Աստղիկ:
Մեղուն մեղը է շինում:

Ղ

Ղուկասը լաւ լող է տալիս:
Ղարաբաղը սարուտ երկիր է:

ադ	վադ	կող	անմեղ	օղ	եղունկ	խաղող
ախ	վախ	կոխ	անմեխ	ոխ	խունկ	մախոխ

Ե Ղ Ն Ի Կ Ի Տ Ե Ր Ը

Որսկանը սարերում որսի էր ման գալիս: Մէկ էլ դէմն է նետւում մի եղնիկ: Եղնիկը շըշկըլւում է, կանգնում, մըտիկ է անում որսկանի երեսին: Որսկանը նըշան է դընում, որ ըսպանի. էստեղ դէմը դուրս է գալիս մի սիրուն կին, սարի ոգին, ու աղաղակում.
— Կանգնի, անիրաւ, մի ըսպանի իմ եղնիկին: Դու ապրում ես, սա էլ պիտի ապրի:
Որսկանը դողդողալով ետ է գալիս տուն ու, էն է ու էն, դադար է տալիս որսին:

Չ ու ր

Չ

Չ Չ

Մանուշ ջան, մի աման ջուր տուր:
Եղջերուն վախով դիտում էր
շուրջը և ականջ դրնում:
Նրնջարանի ապակին ջարդրել է:
Սըմբատը ընկաւ եղինջի մէջ,

երեսը մըրմընջում է:

Միայրոյ զնգի ու զոնկ-զոնկ գրրի:

Վատ երեխաները կենդանիներին տանջում են:
Բազրիջանն ու կաղամբը բանջարեղէն են:

Չ

Չ Չ

Զրբկիր Մըկօն խուկ ու մունջ է:
Զանասէր մեղուն շարունակ
աշխատում է արևի ջերմ շողերի տակ:

Վ. Շ. Ն. Ա. Ն. Վ. Ե. Բ. Զ. Ը.

Սարի լանջին,
Մէզի միջում,
Խոխոջում է
Ու տըրտընջում
Զուրը բարակ,
Զուրը տըխուր.
— Վաշ-վիշ, վաշ-վիշ,
Ո՛ւր կորան, ո՛ւր,

Տերև ու խոտ,
Վարդը շաղոտ,
Մարւորն ուրախ,
Սըրինգ ու խաղ:
Շուրջըս գատարկ,
Շուրջըս տըխուր,
Վաշ-վիշ, վաշ-վիշ,
Ո՛ւր կորան, ո՛ւր:

բ ռ գ է գ

գ

գ գ

Եզը պոզով դէզը տակնուվրա է արել:
Կատուն իր երկար լեզուով լիզում էր մագերը:

Միայր վրային ցանց քն կասայի:

Մեր պըստիկ Ագնիւը արդէն ա-
գատ խօսում է ու վազվըզում:
Շըները գագազել են ու իրար
գըզգըզում են:
Մեր պարտէզում զանազան ագ-
նիւ պըտուղներ կան:
Ոգնին խաղող շատ է սիրում:
Եղբօրըս աղջիկը երկար ու խիտ մագեր ունի:

Չ

Չ Չ

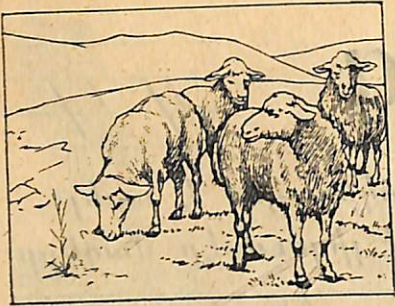

Զինւորները գնում էին ըզբօսնելու:
Զաւէնն ու Զաբէլը աւազում խա-
ղում են:

Զատկին մեր ազգականները լինում են մեզ մօտ:
Երևանի միջով վազում է Զանգի գետը:

Հագարն
ու
իր խոզը

չորս ոչխար

Շ Շ Շ

Մինչև չաշխատես, բան չես սովորի:

Մաշխին չիր ու չամի զուր:

Տանուտէր Խէչանը չիբուխը բերնին ման է գալիս գեղամիջին:

Սուտի պոչը երկար է:

Լուսիկը շուտ-շուտ պաշում է իր շան դունչը. լաւ չի անում. ինչո՞ւ:

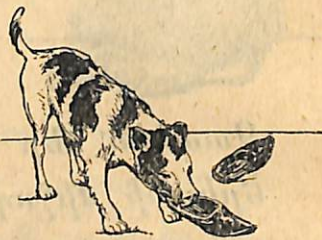
Վարպետը խրատում էր իր աշկերտին. «էս ի՞նչ է. ամբողջ օրը կորչում ես, ոչ-մի բանի չես կրպչում. չես ամաչում»:

Ուղտին ասին. «ինչո՞ւ վիզըդ ուղիղ չէ». ասա՛ւ՝ «ինչըս է ուղիղ, որ վիզըս ուղիղ լինի»:

Չ

Չ Չ

Չոր տեղերում բամբակ չի բուսնում:
Չաչանակ տրդան անվերջ խօսում է:
Չալ շունը պարտիզպանի շուտերը տարել է:

Չորի | մուռնջ | Չրնջի | ՉախՉախել | կը տանջի | նարինջ
չոր | դունչ | չրնչին | չախչախ | կը կանչի | ինչ

էն ի՞նչ է, ինչ. ասում եմ՝ «արի, արի» — չի գալի. ասում եմ՝ «գալ մի՛, գալ մի՛» — գալիս է:

տրդան գընում էր կըրպակ գընդակ գընելու
տղան գնում էր կըրպակ գնդակ գնելու

Երեսդ ըրտեղ ես մրտեւ. գնա՛, լա՛:
Խնդրեմ, մի գղալ գտնես, դեղս խմեմ:

Գլուխս մրսում է, գղակս բեր:

Մեր Մկրտիչը նստել է, մի բան է գրում ու ջնջում:

Վարդանը վաղը մնալու է տանը:

Ամպերը կուտակում են, արևը կորաւ, եղանակը վատանալու է:

Մեր Վարսենիկը շուտ է կեղտոտում իր շորերը:

Ընկերս աշխատասէր և Ընդունակ աշակերտ է:
Նարինջն էլ, արմաւն էլ ընտիր պտուղներ են:
Նորեկներին ուսումնարանում ընդունում են սեպտեմբերին:

Մարի մարդիկ դաշտի օդին շուտ են ընտելանում:

Կատուն վագրի մի ընտանի տեսակն է:

Ամեն մարդ իր նմանին է ընկեր ընտրում:

Չոֆս ընկել է արդէն:

ը շատ է սիրում

ի տերև.

ը դադի,

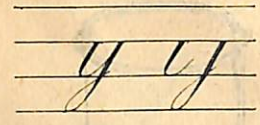

ը ուտի:

մ ա տ ն ո ց

ց

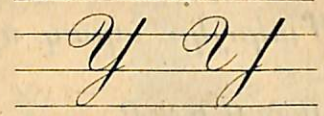
Պապիս ակնոցը սեղանից վայր ընկաւ, կոտրւեց:
Մուկը բուճը չէր մտնում, ցախաւելն էլ պոչից
կապեցին:

Կաներ խնոցին կախից:

Աշակերտները դպրոցից դուրս եկան ու ցիրուցան
գնացին իրենց տները:

Արտը վարեցին, ցել արին ու ցորեն ցանեցին:
Էջը որ մի տեղ ցելն ընկաւ, էլ էն տեղով չի անցնի:
Ա՛ղջի, ցոյց տուր, գոգնոցով ի՞նչ ես տանում:

Յ

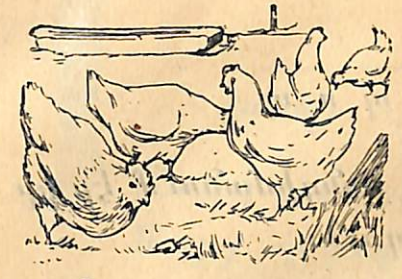
Ցաւից Ցոլակը լաց էր լինում:
Ցօղ է նստել խոտերին:
Ցախ բեր, կրակ արա:

ԱՄՊՆ ՈՒ ՍԱՐԸ

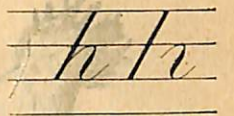
Ամպը եկաւ նստեց սարին,
Նստեց սարի սուր կատարին:
— Լսի, պնպի, ասաւ նրան,
Լաւ օրերդ անցան, կորան.
Խիստ, սոսկալի ցուրտ է գալի:

Ասաւ, գնաց:
Սարը կամաց
Մտաւ սիպտակ
Վերմակի տակ:

հ ի ն գ հ աւ

հ

Սահակը իր հօր հետ սահնակով
գնաց կայարան:
Նոր հովանոցս մայրս պահել է պահարանում:

Օգոստոսին իմըր հասնում է:

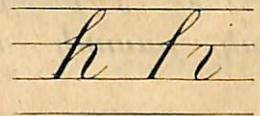
Գոհարիկը իսկի հանգիստ չի մնում, շարունակ
խանգարում է իր ընկերուհիներին:

Այս գիշեր մեր հարեանի տունը
հրդեհ էր ընկել:

Վահանը հիւանդ է, նիհարել է:
Մահակը ուսին՝ հովիւը հան-
դում ոչխար է պահում:

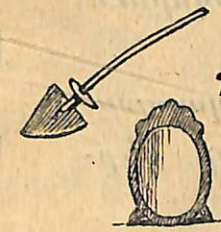
Հ

Հայերիս հայրենի աշխարհը Հայաստանն է:
Հրանուշը համեստ աղջիկ է:
Հայրս Համլիկի համար մի հոլ է գնել:

ախ	խօսել	զոխ	խաւ	խոր	խակ	կախ	խնոցի
ահ	հոսել	զոհ	հաւ	հոր	հակ	կահ	հնոց

ն ու ռ տար այգին:

ն կախի ննջարանիս ի գլխին:

յ ո պ ո պ

Համագապը նոր յանդիմանում էր իր յանդուզն որդուն:
 Հանգիստ խաղա, որ շատ չը յոգնես:
 Մեր տան երկրորդ յարկում տալիս են մի յարմար բնակարան:

Հերու յունիսին էր կամ յուլիսին, լաւ չեմ յիշում, մեր կողմերում մի գայլ յայտնեց:

- Յոպոպը գլխին սանր ունի:
 Յոյս ունիմ, Յակոր, մեզ միշտ կը յիշես:
 Յուսիկն ու Յասմիկը յայտնի ընկերներ են:

Հանրոր յիմար յարպ չի:

յոյս—անյոյս. յարմար—անյարմար. յիշատակ—անյիշատակ. յատակ—անյատակ. յայտնի—անյայտ.

ՊԵՏԻԿԻ ՎԵՐՁԱԿԷՏԸ

Պետիկը իրիկունը նըստեց դասը սերտելու:

Մէկ էլ մայրը նկատեց, որ գլուխը դրել է սեղանին ու ննջում է:

— Պետիկ ջան, ինչո՞ւ դասդ չես սովորում, հարցրեց մայրը:

— Վերջակէտի եմ հասել, մայրի՛կ, — պատասխանեց Պետիկը: — Ուտուցիչն ասա՛ւ՝ երբ վերջակէտի հասնես, հանգստացի՛:

գ ու ւ պ ա յ

տղայ, երեխայ, սատանայ, շուկայ

Մայրս շուտով կը գայ ու նոր շորերս կը տայ:
 Մարդ որ ուզենայ՝ ամեն բան կը սովորի:
 Հացից յետոյ Արդիկը շուկայ պիտի գնայ:
 Հուսընկայ գիշեր էր, երբ Սևան մտայ:
 Այսօրւայ դասս շատ հեշտ է:

Տես, սա լաւ է գրում, դա միջակ, իսկ նա շատ վատ:
 Սրա մագերը այսօր չեն սանրել, ահա դրա համար էլ օրիորդը նրան տուն է ուղարկել:
 Նրա գրիչը կտարւել է, գնա՛, ասա՛՛ նորը բերի:
 Այո՛. հիմա կը վերջանայ դասը:

- 1) սա, դա, նա, սրա, դրա, նրա.
- 2) գնա՛, ասա՛, արա՛, խաղա՛, լա՛, կարդա՛.
- 3) այո, հիմա, ահա, ապա, վրա.
- 4) Արա, Յուզա, Աննա, Մոսկա, Իտալիա, Անգլիա:

6 միասին էին խաղում: Մէկը տանում էր իսկ 5-ը մի-մի կամ մի-մի գրել էին ուսերին ի պէս ու գնում էին նրա ետևից. մէկ-երկու, մէկ-երկու: Երբ անից ընկան շուրը, բայց ուսերից վեր կացաւ, իսկ վագոն էր խաղացնելով և հաշում:

ժ ա մ ա ց ո յ ց

ժ
Handwritten cursive 'Z'

Մուժն ու մշուշը դաշտը պատել է:
Մեր վարժապետը լաւ երաժիշտ է:
Մժեղները օդի մէջ զրժվրժում էին:
Անուշի ուժը չի պատում՝ կուժը վերցնի:
Վարժ կարդալու համար պէտք է շատ կարդալ:

Handwritten cursive 'Z' in a sentence: Այժմ բժիշկը գայու է:

ժ Ժլատ մարդու համար էժան բան չը կայ:
Չ Ժանգոտ մարդու երեսին ժպիտ չի լինում:
Ժամանակը ոսկի է:
Ժողովուրդը ժողովել է ժամի բակում:

ուժ	անուժ	մաժել	ժաժ	մժեղ	բաժին	գիժ
ուշ	անուշ	մաշել	շաշ	Մուշեղ	բաշ	գիշեր

ՀՆԱՐԱԳԷՏ ՀԱՄՈՆ

Համոն նստել էր էշին: Ինչ անում էր, չէր անում,
էշը տեղից ժաժ չէր գալիս:
Տեսաւ՝ հնար չըկայ, իջաւ, մի
գազար գտաւ, կապեց մտրակի
ծայրից նստեց ու մտրակը մեկ-
նեց այնպէս, որ գազարը կախ
ընկաւ էշի գնչի դէմ: Էշը ու-
զեց ուտի՝ չը հասաւ . շարժեց, գազարն էլ շարժեց,
և էշը սկսեց վազ տալ, որ հասնի գազարին:

կ ո ու ն կ ու *Handwritten cursive 'L'*

Առ էս նուռը:
Դուռը կողպի, չըմոռանաս:
Վառարանի վրա ջուրը եռ է գալիս:
Ժեռերը բուն էին դրել ապառաժի
խոռոչներում:

Handwritten cursive 'L' in a sentence: Ժայռը մամուռ է բունի:

Առաւօտը վաղ ազուաները կռում են անտառում:
Ուռինների տակով հոսում է առուն:
Գառները կայտառ խաղում են
լեռների վրա:
«Պատառ» բառի մէջ հինգ տառ կայ:
Կատուն դուրս գնաց, մկները պար
բռնեցին:

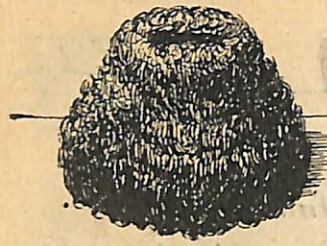

ո *Handwritten cursive 'L'*

Ռեհանը ամառն է լինում:
Ռուբէնը մի նոր ուետին է առել:
Կովկասը Ռուսաստանի մի մասն է:
Ռուսերէն տառերը դեռ չեմ սովորել:

տառ	կեռ	բեռ	լուռ	առաւ	դուռ	կռունկ	վառում է
տար	կեր	բեր	լուր	արաւ	տուր	կրունկ	վարում է

փ ա փ ա խ **փ** փ փ փ

Կոյրը փողը շօշափելով է որոշում:
Գետը փրփրել է:

Փոփոք փակի, որ չը փչի:

Իմ տատը լաւ փլաւ է եփում:
Գիժ Ստեփանը փայտով մեր շանը խփեց ու փախաւ:

Փ

փ փ փ

Փիղ էին անց կացնում փողոցով:
Փխրուն հողը հեշտ է փորւում:
Փիսօն մրափում է Արփիկի փափուկ
անկողնի վրա:

փայտտափ տփել փողպատ բլչել բոխ բակ բերի լորի
պայտտապ տպել պողպատ փլչել փոխ փակ փերի լափի
էՍ ՍԵՂԱՆՆ ՈՒ ԷՆ ՍԵՂԱՆԸ

Հացի ժամանակ երւանդին ու Հրանտին միշտ նստեցնում էին պատիկների սեղանին:

—Հայրիկ,—ասաւ մի օր երւանդը,—ինչո՞ւ մեզ էլ էզ սեղանին չես նստեցնում:

—Երբ բեխեր ունենաս, դու էլ մեզ հետ էս սեղանին կը նստես.—պատասխանեց հայրը կատակով:

Այդ միջոցին մօտեցաւ տան կատուն ու շանգրբելով երւանդի տոտերը՝ իր բաժինն էր խնդրում:

—Կորի, փիսօ, էն սեղանը.—բարկացաւ երւանդը.—դու ահագին բեխեր ունես:

թ ի թ ե ո **թ** թ թ

Կովը կթեցին, հորթին կաթ չըթողին:
Բժիշկը փաթաթեց տղի վիրաւոր թևը:
Եթէ թոնիրը թէժ է, հացը այրւում է:

Մի քիւրք քուղք քիւր:

Տատը զարթնեց փրնթփրնթալով ու գնաց եկեղեցի:
Պառաւ իր թանին թթու չի ասի:

Թ

թ թ թ

Թուժակը թեթեամիտ թռչուն է:
Թորոսը թմբուկ էր խփում, Թագուհին փող էր
փչում, և այսպէս երաժիշտ էին խաղում:
Թրթուրը հարսնուկ է դառնում, հարսնուկն
էլ թիթեռ:

թաթ	թափ	թութ	թան	թուր	թող	թաս	թև
տատ	տափ	տուտ	տանը	տուր	տող	տաս	տևել
գատ	գափնի	գու	գանակ	գուր	գող	գաս	գև

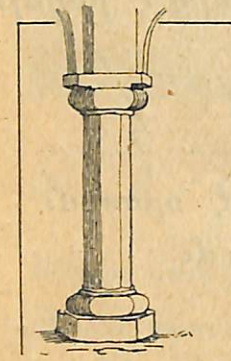
Կ Ա Տ Ո Ի

Կատուն եկաւ փխիկ-փխիկ,
Հագար նագով, ինչպէս հարսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով,
Մազը սանրեց չանչիկներով:
Կատու, կատու, էր ես տրտում,
Թէ՞ մկներն են այսօր արթուն:

ս ա ը ե ս կ ե ա

սենեակ, օթեակ, մանեակ, լուսնեակ, դարձեակ, անցեակ, կատարեակ, պաշտօնեայ, բրիստոնեայ, գործունեայ մատեան, ատեան, առաւօտեան, երեկոյեան մայիսեան.

ս ի լ ն ի լ

ձիւն, արիւն, հնչիւն, մունչիւն, անկիւն, ալիւր, հիւր, հարիւր, բիւր, գեփիւր, գիւղ, շիւղ, իւղ, երկիւղ, հիւղ, զամբիւղ, բնութիւն, բարութիւն, գծութիւն.

7

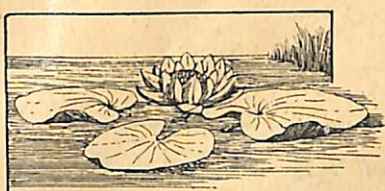
ե օ թ ը ե օ

արդեօք, եօնջա.

Աղբիւրի մօտ զրոյց էին անում եօթը գիւղացի: Սարեակը շիւղ է հաւաքում բուն շինի: Ո՞վ էր արդեօք առաւօտեան հիւրը: Սենեակի անկիւնում սարդը ոստայն է հիւսում: Լաւութիւնը երբէք չի մոռացւում: Լուսնեակը ծագել է. երեկոյեան քամին թարմութիւն է բերում:

Մենք այս տարի սովորում ենք՝ հայերէն, կրօն, թւաբանութիւն, իրազննութիւն, նկարչութիւն, երգ ու ձեռագործ:

Ինձ հետ սովորում են՝ Գայիանէ Գէորգեան, Հոփսիմէ Մկրտչեան և Լևոն Յովհաննիսեան:

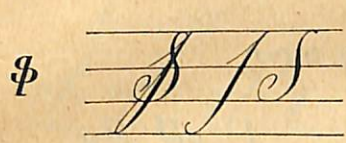

ն ո ւ ո ւ Ֆ ա ր Ֆ / / /

Ջրհորի մօտ կանգնած է մի ֆուրգօն:

Թիֆլիսը Կովկասի մայրաքաղաքն է: Տաճիկները գլխարկի տեղ ֆէս են դնում: Չահիլները նստել են ֆայտօն, գնում են քէֆ անելու:

Ն ո ւ ո ւ Ֆ ա ր ր զ ր ա յ ի ն Տ ա ր ի կ է :

Փրանսիացիք փողը հաշւում են ֆրանկներով, ռուսները ռուբլիներով:

Փլորա քոյրիկս երէկ գնաց Բաթում:

Գ Ր Ի Ձ.

Ի՞նչ կըլինի, ասա, գրի՛չ, Ինձ էլ սիրես գոնէ մի քիչ: Ինչո՞ւ իմ մեծ քրոջ ձեռքին Գրում ես միշտ վարժ ու կարգին, Իսկ իմ ձեռքին խաղմըզում ես Սև ագռաւի ճանկերի պէս: Ես քեզ վատ բան ի՞նչ եմ արել Ե՛կ, խնդրում եմ, ինձ համար էլ Գրի էնպէս արագ-արագ, Էնպէս ուղիղ, սիրուն, բարակ: Գրի՛չ լուռ լրսում, լրսում, Ճրոճըռում է ու խաղմըզում, Բայց այս անգամ արդէն, կարծես, Փոքրիկ ծրտի ճանկերի պէս:

ԱՅԲՈՒԲԵՆԻ ԿԱՐԳԸ

Ա, ա, Բ, բ, Գ, գ, Դ, դ, Ե, ե, Չ, չ, Է, է, Ը, ը, Թ, թ, Ժ, ժ,
 Ի, ի, Լ, լ, Խ, խ, Ծ, ծ, Կ, կ, Հ, հ, Ձ, ձ, Ղ, ղ, Ճ, ճ, Մ, մ,
 Յ, յ, Ն, ն, Շ, շ, Ո, ո, Չ, չ, Պ, պ, Ջ, յ, Ռ, ռ, Ս, ս, Վ, վ,
 Տ, տ, Ր, ը, Ց, ց, Ի, լ, Փ, փ, Ք, ք, Օ, օ, Ֆ, ֆ,

ՏԱՌԵՐԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

այբ բեն գիմ	դա եչ գա	է ըթ թօ
ժէ ինի վիւն	խէ ծա կէն	հօ ձա դաթ
ճէ մեն յի	նու շա ո	շա պէ ջէ
ռա սէ վե	տիւն ըէ ցօ	ւիւն փիւր քէ
	օ ֆէ.	

ՉԱՅՆԱՒՈՐՆԵՐ ՈՒ ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐ

Չայնաւորներն են՝ ա, ե, է, ի, ո, օ
 նաև՝ ու, իւ, եա, եօ

Բաղաձայն են մնացած հնչիւնները:

Handwritten cursive examples of Armenian letters and numbers on a grid background:

Row 1: Ա, ա, Բ, բ, Գ, գ, Դ, դ, Ե, է, Ը, ը, Թ, թ, Ժ, ժ

Row 2: Ի, ի, Լ, լ, Խ, խ, Ծ, ծ, Կ, կ, Հ, հ, Ձ, ձ, Ղ, ղ, Ճ, ճ, Մ, մ

Row 3: Յ, յ, Ն, ն, Շ, շ, Ո, ո, Չ, չ, Պ, պ, Ջ, յ, Ռ, ռ, Ս, ս, Վ, վ

Row 4: Տ, տ, Ր, ը, Ց, ց, Ի, լ, Փ, փ, Ք, ք, Օ, օ, Ֆ, ֆ

Row 5: Զ, ձ, Վ, վ, Յ, յ, Ա, ա, Զ, ձ, Ն, ն, Ը, ը, Կ, կ, Պ, պ, Ղ, ղ, Մ, մ, Վ, վ

Row 6: Պ, պ, Ր, ը, Մ, մ, Ը, ը, Ն, ն, Ը, ը, Վ, վ

Row 7: Օ, օ, Ֆ, ֆ

Row 8: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0

Կ Ա Ր Դ Ա Լ Ո Ւ Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

I

1. Հայ, բայ, փայ, այ, վայ. հէյ, թէյ, խոյ, բոյ, վնւյ:
2. Գահ, բահ, շահ, կահ, մահ, ան, զրահ, սրահ. սն, գոն, զոն, բեն, դեն, լեն, վեն, հրդեն, նժդեն, վին:

II

1. Ծանր, մանր, սանր, կայսր, մեղր, ծաղր, կուպր, կոտր, փոքր, թանձր, բարձր, կարծր:
2. Աստղ, անգղ, կոճղ:
3. Խառն, դառն, սառն, բուռն, խուռն:
4. Գիրքս, դասս, հագս, ուսս, իմս, միսս, տունս:
5. Մխտքդ, վարդդ, հորթդ, զարդդ, մատդ, ձեռքդ, թասդ:

III

1. Կանգ, յանգ, գանգ, նահանգ, հինգ, սպունգ, սրինգ, տրտինգ: Հանդ, խանդ, խինդ, մարմանդ, պինդ, հունդ, գունդ, թունդ, տենդ: Մանակ, տնանկ, վանկ, ունկ, տունկ, կրունկ, կռունկ, վարունկ: ծունկ: Բանտ, սանտ, կանթ: Ինձ, սոսինձ, բրինձ, պղինձ, հունձ, անձ, սանձ, գանձ, տանձ: Փունջ, մունջ, քունջ, մրմունջ, տրտունջ, խխունջ, նինջ, նարինջ, երինջ, ջինջ: Դունչ, շունչ, պինչ, շշունչ, մանչ: Ոնց, հէնց, Մերենց, հորանց, Ժամանց, մեղրահունց: 2. Թամբ, կաղամբ, խումբ, ոռմբ, թումբ, ծծումբ, դիտամբ: Լամպ, ամպ, ումպ: 3. Մաշկ, մուշկ, բժիշկ: Վաշտ, դաշտ, տաշտ, հեշտ, միշտ, վիշտ, ճիշտ, կոշտ, կուշտ, հուշտ, աստուածապաշտ, ամբարիշտ, հրաժեշտ, շեշտ: Հաշմ, վաշխ, ջրաբաշխ:

4. Հասկ, իսկ, տատասկ, սոսկ: Հաստ, լաստ, խիստ, իմաստ, համեստ, զգեստ, դրուստ, նիստ, ոստ, հանգիստ, չուստ, կորուստ, հարուստ, ուտեստ, ապրուստ: Ոսպ, ճոսպ, ասպ, պարիսպ, անգուսպ, խարիսխ:
5. Ազգ, ազդ, բնազդ, սկիզբ:
6. Ախտ, լախտ, բախտ, տախտ, ապերախտ, անխախտ: Ուխտ, ապուխտ, պանդուխտ: Թուխպ, ծախս, թուխս:
7. Ուղտ, կեղտ, աղտ, կողպ, բողկ, փեղկ, յեղկ, մեղկ: Խեղճ, խիղճ, պիղծ, կեղծ: Տիղմ, մեղմ, հողմ, սեղմ, սաղմ, գեղմ, կողմ:
8. Հարց, փարշ, կերպ, արխ, քարշ, քերծ, գերծ, մազապուրծ: Հարճ, կարճ, կիրճ, հակիրճ, պերճ, մուրճ, սուրճ: Սիրտ, սերտ, մարտ, արտ, գորտ: Զւարթ, կարթ, հորթ, մորթ, անկիրթ: Որս, հարս, ներս, դուրս, վարս, հերս: Երկ, մերկ, ներկ, վարկ, հարկ, լերկ, պարկ: Աշխարհ, շնորհ, խոնարհ, նիրհ:
9. Մաքս, փուքս, մետաքս, վաքս:
10. Հանք, տանջանք, յանցանք, պատրանք, ուլունք: Քրտինք, երկինք, հարինք, շէնք, կոնք, մենք, ենք, յօնք: Կամք, հիմք, շեմք, դէմք, քիմք: Ուշք, հրաշք, աշք, մէջք, առէջք, վազք: Սնցք, գնացք, լացք, անէծք, կուրծք, վարճք: Կմախք, դժոխք, մեղք, շողք, կողք: Պէտք, միտք, ոտք, մուտք: Ելք, ալք, խելք, հալք: Զեռք, եռք, առք, կուռք, փառք, վաճառք, կշեռք, կաշառք: Վարք ու բարք, եղերք, գիրք, տուրք, սարք, վէրք: Խոտհարք, աշխարհք, շնորհք:

IV

1. Երբ, որբ, սուրբ, նուրբ, լիբ, չարբել: Վարդ, գարդ, չարդ, մարդ, որդ, երբորդ, որսորդ, բարդ, չորդ: Արդար, արդի, որդի, դրդել: Երգ, միրգ, գորգ, արգելք: յարգել Արջ, վերջ, շուրջ, լուրջ, քուրջ, առաջ, շուրջառ, որջ, երջանիկ, ծխամորջ, մրջիւն:

Որձ, մերձ, հերձ, քերձ, դարձ, վարձ, խուրձ, քուրձ, փորձ:
Բարձր, արձակ, յարձակում, ընդարձակ:

2. Էգ, տէգ, սէգ, վէգ, մէգ, ծէգ:

Չագ, արագ, կարագ, ուրագ, վայրագ, նորոգ, հոգ, հոգի, ոգի:

Չոյգ, նժոյգ, լագենալ, հեգնել:

Աջ, առաջ:

3. Օգնել, օգուտ:

Օդ, վառօդ, լօդ,

Օձ:

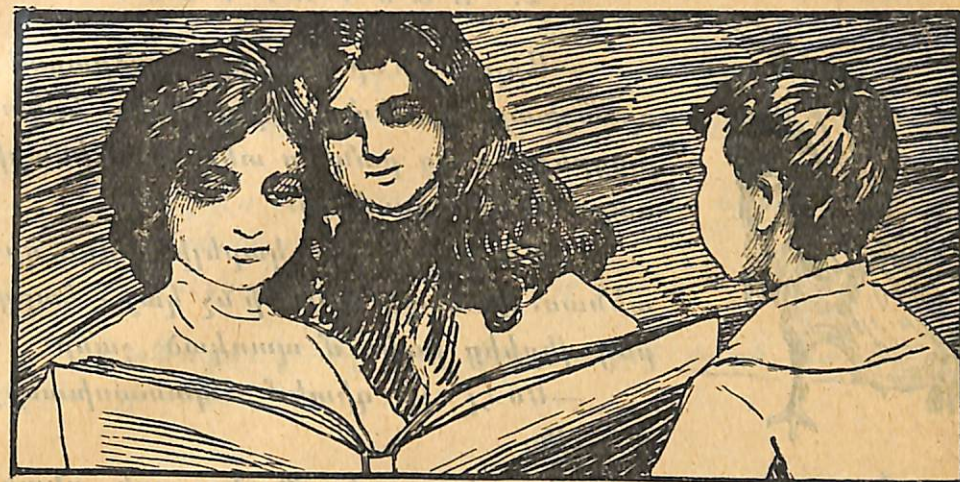
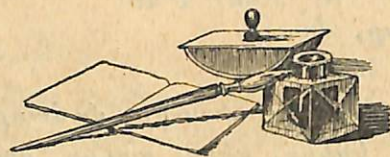
Կնոջ, տիկնոջ, տիրոջ, աներոջ, ընկերոջ:

V

1 Եղբայր, աղբիւր, ողբ, աղբ, Կողբ, խեղդել:

2 Ողջ, առողջ, աղջիկ, գեղջ, զիղջ, աղջամուղջ, եղջերու, եղջիւր:

3 Իղձ, գեղձ, բաղձանք, մաղձ, ատաղձագործ:

Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ա Ր Ա Ն

1. Լ Ո Ւ Ս Ա Բ Ա Ց Ի Ն

—Ծուղրուղն.

Աբրորդ գիլ կանչեց թառին.

—Ճիկ-ճիկ, ճիկ-ճիկ,

Ձարթնեց մթնում ծիտը ծառին:

—Ծուղրուղն.

Խօսեց ծէգին երկրորդ բերան.

—Հօ-հօ, հօ-հօ,

Նախիրն արդէն հանդը տարան:

—Ծուղրուղն.

Լուսը բացւեց երրորդ կանչին.

—Վնլ, վնլ, վնլ, վնլ,

Նատեց նանը տեղի միջին:

1) Ինչն է նանը «վոյ-վոյ» անում:

2) Ի՞նչ կենդանիներ են լինում նախրում:

3) Բացի արբորից էլ ի՞նչ ընտանի թռչուններ են ապրում բակում:

—Չեմ գնում:

Լուսամէրիկը բարկացաւ, ձեռները խմորից հանեց ու մի ապտակ տւաւ իր կամակոր տղին: Լուսինը խռովեց, խմորոտ երեսով դուրս եկաւ ու գնաց իր ճամբան:

—Դէհ, դու էլ գնա ցերեկը շրջի,—գարձաւ մայրը սիրուն Արեխին:

—Ցերեկն էլ ամաչում եմ, մայրիկ. ամենքը իմ երեսին են նայում.—ասաւ Արեւը ու կարմրած կանգնել էր մօր կողքին:

Այն ժամանակ Լուսամէրիկը մի բռուն ասեղ տւաւ նրան.
—Ա՛ռ այս ասեղները. ով երեսիդ նայի, աչքերը ծակի:
Այն օրւանից Լուսինը դուրս է գալի գիշերները խմորոտ երեսով, իսկ Արեւը շրջում է ցերեկը ու չի թողնում երեսին նայեն. նայողի աչքերը ծակում է մօր տւած ասեղներով:

1) Արեւը ինչից էր վախենում եւ ինչից էր ամաչում:

2) Ինչո՞ւ Արեւի վախենալն ու ամաչելը լաւ չէր:

3) Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեխին, որ ամեն յիմար բանից վախենում է: Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեխին, որ ամեն բանից ամաչում է:

4) Ինչո՞ւ մայրը քարկացաւ Լուսինի վրա:

Հ ա ն ե լ ու կ — Ս ե ար ար ք բ Ե ի ն ո լ լ օ ռ Ե ց,
Հ ա զ ար հ ա զ ար մ ար զ գ լ լ օ ռ Ե ց:

9. ԾԱՂԻԿՆԵՐԸ

—Ո՞ւր գնացին ծաղիկները:
—Սճւս. քնած են հողի տակ,
Տար ծածկւած ողջ ձմեռը
Ձիւն ծածկոցով սպիտակ:

Կը գայ գարնան արևն էլ ետ
Իր շողերով կենդանի,
Ձմրան սաստիկ ցրտերի հետ
Ձիւն ծածկոցը կը տանի:

—Ելէք, կ'ասի, իմ մանուկներ.
Ու հէնց նրանք իմանան,
Դուրս կը հանեն գլխիկները,
Աչիկները կը բանան:

1) Ինչո՞ւ ձմեռը խոտ ու ծաղիկ չի լինում:
2) Ինչո՞ւ ձմեռը խոտն ու ծաղիկները չեն ոչնչանում:

10. Ս Ո Ւ Տ Ա Ս Ա Ն Ը

Լինում է, չի լինում մի թագաւոր: Այս թագաւորը իր երկրումը յայտնում է.

«Ով այնպէս սուտ ասի, որ ես ասեմ սուտ է, իմ թագաւորութեան կէսը կը տամ նրան»:

Գալիս է մի հովիւ: Ասում է.

—Թագաւորն ապրած կենայ, իմ հայրը մի դազանակ ունէր, որ այստեղից մեկնում էր, երկնքում աստղերը խառնում:

—Կը պատահի.—պատասխանում է թագաւորը.—Իմ պապն էլ մի չիբուխ ունէր. մի ծայրը բերանին էր դնում, միւս ծայրը մեկնում, արեգակիցը վառում:

Ստախօսը գլուխը բորելով դուրս է գնում:

Գալիս է մի դերձակ: Ասում է.

—Ներողութիւն, թագաւոր. ես վաղ պիտի գայի, ուշացայ: Երեկ շատ անձրև եկաւ, կայծակները տրաքեցին, երկինքը պատուեց, գնացել էի կարկատելու:

—Հա՛, լաւ ես արել.—ասում է թագաւորը,—բայց լաւ չէիր կարկատել. այս առաւօտ էլ մի բիշ անձրև թափեց:

ձայն տւին մեծ ու փոքր պղինձները իրենց դարակից:
Ծակերեան քամիչն էլ ուզում էր մի բան ասի, որ մէկ էլ լուսինը մտաւ ամպի տակ, յանկարծ խոհանոցը միջնեց ու ամենքը ձայնները կտրեցին:

1) Ի՞նչու ամենքը յանկարծ ձայնները կտրեցին, երբ խոհանոցը միջնեց:

2) Ասան մէկ-մէկ ինչի՞ համար ենք գործածում՝ վերը յիշած ամաններն ու խոհանոցի միւս պիտոյքները:

Առաժ—Ամեն բան իր տեղն ունի:

Հանելուկներ—1) Վերևը ծակ, ներքևը ծակ, մէջը լիքը ջուր ու կրակ:

2) Բռնեմ բռնովս մին, թողնեմ տնովս մին:

13. ԶԵՌԻ ՄԱՏՆԵՐԸ

Ճկոյթն ասաւ—Եկէք ուտենք:

Մատանու-մատն ասաւ—Ի՞նչ ուտենք:

Միջի-մատն ասաւ—Աստուած կը տայ:

Ցուցամատն ասաւ—Թէ որ չը տայ:

Բուխ-մատն ասաւ—Գողանանք ուտենք:

Աստուած բարկացաւ, զարկեց բուխ մատի գլխին, միւսներից բաժանեց, բշեց ցած ու հրամայեց, որ միւսներին ծառայի:

1) Ի՞նչով է տարբերում՝ ձեռքի բուխը ոտի բուխ մատից:

2) Ի՞նչ ենք անում՝ ձեռքով, որ ոտով չենք կարող:

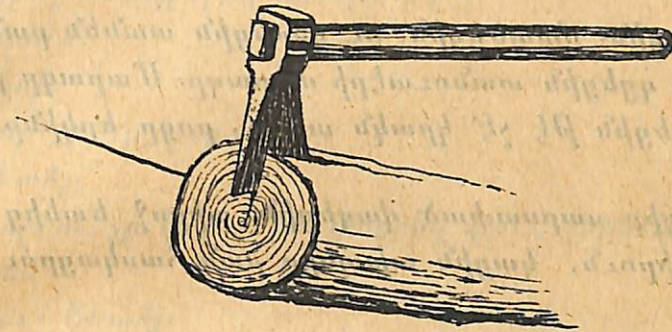
3) Ի՞նչ կենդանիներ գիտես, որոնք ոտով բռնում են:

Առաժն եր—1) Զւի գողը, ձիու գող կը դառնայ:

2) Զեռքը ձեռք է լւանում, երկու ձեռքը երես:

Ճստիկ ճկոյթ,
Աղա մատնեմատ,
Երկար-լուրդ միջի-մատ,
Աման-լիզող ցուցամատ,
Մշակ բուխ:

Հանելուկ—Մտէ շամփուր, երկաթէ խորոված:

14. Կ Ա Յ Ի Ն Ա Խ Պ Է Ր

Մի մարդ գնաց հեռու երկիր աշխատանք անելու: Ընկաւ մի գիւղ: Տեսաւ, այս գիւղի մարդիկ ձեռով են փայտ կտորատում:

—Ախպէր, ասաւ, ինչո՞ւ էք ձեռով փայտ անում. միթէ կացին չունէք:

—Կացինն ի՞նչ բան է.—հարցրին գիւղացիք:

Մարդը իր կացինը գոտկից հանեց, փայտը ջարդեց, մանրեց, դարսեց միւս կողմը: Գիւղացիք այս որ տեսան, վազեցին գիւղամէջ, ձայն տւին իրար.

—Տօ, եկէք, տեսէք, կացին ախպէրը ինչ արաւ:

Գիւղացիք հաւաքւեցին կացնի տիրոջ գլխին, խնդրեցին, աղաչեցին, շատ ապրանք տւին ու կացինը ձեռիցն առան:

Կացինը առան, որ հերթով կտորեն իրենց փայտը:

Առաջին օրը տանուտէրը տարաւ: Կացինը վրա բերաւ թէ չէ, ոտը կտրեց: Գողալով ընկաւ գիւղամէջ.

—Տօ, եկէք, եկէ՛ք, կացին ախպէրը կատաղել է, ոտս կծեց:

Գիւղացիք եկան, հաւաքւեցին, փայտերն առան, սկսեցին կացնին ծեծել: Ծեծեցին, տեսան բան չը դառաւ, փայտերը կիտեցին վրան, կրակեցին:

Բոցը բարձրացաւ, չորս կողմը բռնեց: Երբ կրակն իջաւ, եկան, բաց արին, տեսան՝ կացինը կարմրել է: Գոռացին.

— Վայ տղերք, կացին ախպէրը բարկացել է, տեսէք՝ ոնց է կարմրել. որտեղ որ է, մեր գլխին մի փորձանք կը բերի. ի՞նչ անենք:

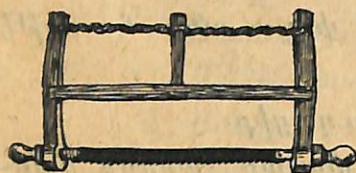
Մտածեցին, մտածեցին, ու վճռեցին տանեն բանտը գցեն:

Տարան գցեցին տանուտէրի մարագը: Մարագը լիքը դարման էր. գցեցին թէ չէ՝ կրակն առաւ, բոցը երկինք բարձրացաւ:

Գիւղացիք սարսափած վազեցին տիրոջ ետեկց թէ՛ «եկ Աստծու սիրուն, կացին ախպօրը բան հասկացրո՛ւ:»

- 1) Կացնի տէրը, որ եկաւ, ի՞նչ արաւ:
- 2) Փայտ կտրելու ու ջարդելու համար ուրիշ էլ ի՞նչ գործիք գիտես:
- 3) Ի՞նչից են շինած այդ գործիքները:

Ո Ի Բ Ա Գ Ո Ի Ս Ղ Ո Յ

Մի լինի ուրագի պէս,
 Միշտ դէպի քեզ միշտ դէպի քեզ.
 Այլ եղեր սղոցի պէս,
 Մին դէպի քեզ, մին դէպի մեզ:

15. Պ Ս Տ Ի Կ Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Մի օր Մարիամիկը շփոթւած մօտեցաւ մայրիկին, ցած գցեց իր սևուկ աչքերը ու ասաւ.

— Մայրիկ ջան, ասու՞մ էիր, որ շատ ես սիրում պատիկ պատմութիւններ:

— Այո՛, աղջիկս:

— Ուզո՞ւմ ես, մայրիկ, պատմեմ քեզ մի այդպիսի փոքրիկ պատմութիւն:

— Պատմի՛. միայն թէ հին բան չը լինի:

— Ո՛չ, մայրիկ, բոլորովին նոր է: Ես ինքս հէնց այս րոպէիս իմացայ մեր դահլիճում:

— Որ այդպէս է՞ պատմի՛:

— Բայց շատ պատիկ պատմութիւն է, մայրիկ:

— Ոչինչ. աւելի լաւ որ պատիկ է:

— Սկսե՛մ:

— Սկսի՛:

— Կար ու չը կար...

— Յետո՞յ:

— Կար ու չը կար... մի փոքրիկ կաւէ շնիկ կար... մի սեղանի վրա:

— Լա՛ւ: Յետո՞յ:

— Յետոյ այն, որ այս րոպէիս այդ շնիկը փշրեցի: Բայց էլ չեմ անի, մայրիկ, էլ իսկի չեմ անի:

- 1) Մայրիկը հաւանեց Մարիամի պատիկ պատմութիւնը:
- 2) Ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր Մարիամը:

Հանելուկ.— Փախչում եմ ետեցս է ընկնում, ետեիցն եմ ընկնում՝ փախչում է:

16. Կ Ա Ն Ա Ն Չ Ա Խ Պ Է Բ

Է՛յ կանանչ ախպէր,
 է՛յ ճանանչ ախպէր.
 Արի, քեզ հետ բեր
 Արևի շողեր.
 Բեր անուշահոտ
 Ծիլ, ծաղիկ ու խոտ,
 Կարկաչուն վրտակ,
 Երկինք կապուտակ,

Խատուտիկ հաւքեր,
 Զրընգան երգեր,
 Գառների մայիւն,
 Խաղ, ուրախութիւն,
 Է՛յ կանանչ ախպէր,
 Է՛յ ճանանչ ախպէր:

- 1) Ի՞նչու ենք ասում՝ զարնանք «կանանչ ախպէր»:
- 2) Չմրանը ի՞նչ ախպէր կասես:
- 3) Որո՞նք են զարնան ամիսները. որո՞նք են ձմեռայ ամիսները:
- 4) Որո՞նք են մնացած ամիսները եւ տարայ ո՞ր եղինակներին են ընկնում:

Ա. ու ծ.— Մէկ ծաղկով գարուն չի գայ:

17. Զ Ո Ի Ր Ը Փ Ա Խ Ա Ի

Տանտիկինը ջուրը լցրեց կաթսայի մէջ, դրաւ կրակին:

Քանի կաթսան տաքացաւ, ջուրը սկսեց շոքել, անհանգստանալ: Սիրտը նեղացաւ, շուռ ու մուռ եկաւ, տակն ու վրա եղաւ: Վեր-վեր էր թռչում, բլթբլթում էր, մըրթմըրթում էր, փշտացնում էր:

Կուռում էր ամանի հետ. թքում էր, հրում, ժած էր տալիս, որ կրակից շուռ տայ նրան ու ինքն ազատուի: Չըկարողացաւ: Տեսաւ կաթսան շատ պինդ է նստել կասկարային. աւելի բարկացաւ, փրփրեց, վեր կացաւ, սկսեց գոլորշի դառնալ ու փախչել դէպի վեր:

Լաւ է որ տանտիկինը վրա հասաւ:

- 1) Ի՞նչ կը լինէր, եթէ տանտիկինը վրա չը հասներ:
- 2) Գոլորշին ո՞ր պիտի փախչէր:
- 3) Եթէ երկնքում գոլորշի շատ է հաւաքում, ի՞նչ է դառնում:

Հանելուկ— Քանի կտրեմ՝ կ'երկարի, քանի տաշեմ՝ կը հաստանայ:

18. Ծ Ո Յ Լ Ա Ղ Զ Ի Կ Ը

Բանն ի՞նչ կանեմ կեղտոտ է,
 Բամբակը կորիզոտ է:
 Մետաքս պիտի, որ մանեմ,
 Մաստակ պիտի, որ ծամեմ,
 Կտերը տիտիկ անեմ,
 Անցնողին մտիկ անեմ,
 Ուտեմ, խմեմ,
 Մթնի, բնեմ:

Ա. ու ծ.— Ով ալարի, ոչ դալարի:

Հանելուկ— Հինգ ախպէր են. չորսը պատ են շարում, մէկը քար է կրում:

19. Ծ Ո Յ Լ Տ Ղ Ա Ն

Զան, ջան, կիրակի-
 Վան, երկուշաբթի:
 Նանի ջան, նանի,
 Փորս ցաւում է,
 Զեմ գնայ դպրոց:

Ի՞նչ կասէր աշխատասէր տղան, ի՞նչ կասէր աշխատասէր աղջիկը:

Ա. ու ծ.— Գժի համար ամեն օր Զատիկ է:

20. Գ Ա Ս Ի Ն

Ամբողջ դասարանը լուռ գրում էր: Կուռում էր միայն գրիչները ճոճոցը, երբեմն էլ ուսուցչի ձայնը, որը մէկին-միւսին ուղղում էր:

Մեղրակը գրիչը մատները մէջ ամուր հուլ էր տալիս ու շատ էր աշխատում որ գծերը ուղիղ դուրս գան:

Բայց նրա գլուխը աւելի ու աւելի կուռնում էր, մատ-

ները աւելի դանդաղ էին շարժուում, ուսուցչի ձայնն էլ կամաց կամաց հեռանում էր, կարծես ուրիշ սենեակից գալիս լինէր:

Ու նրան այնպէս թւաց թէ ինքը տանն է ու ցոյց է տալիս մայրիկին իր գրածը. «տես, ի՞նչպէս գեղեցիկ է, ի՞նչպէս ուղիղ»: Մայրիկն էլ գովում է ու շոյում նրա գլուխը:

Յանկարծ աչքերը բաց արաւ ու նայեց դէս ու դէն: Ընկերները դադարել էին զրելուց և բոլորն էլ ծիծաղելով իրենն էին մտիկ անում: Իոկ կողքին կանգնած էր ուսուցիչը ու շոյում նրա գլուխը:

Սեղրակը վախեցած վեր թռաւ և ուզում էր լաց լինի, բայց ուսուցիչը քաղցր ժպտում էր ու ասում.

—Քունդ տարաւ համ, յոգնեցիր: Ոչինչ, այս բոլորիս դանդաղ կը տան: Կը վազվզես բունդ կը փախչի:

1) Սեղրակի բունդ ինչո՞ւ տարաւ:

2) Բունն ինչի՞ համար է:

3) Սեղրակը ինչո՞ւ երագում տեսաւ որ մայրը շոյում է նրա գլուխը:

Հանելուկ—Սիպտակ դաշտեր, սև-սև սերմեր. ձեռքով ցանեմ, աչքով հնձեմ:

21. ԿՈՒՆԻՆՆԵՐ

Կը՛ռ-կը՛ռ, կըռկըռան
Կռունկները հա՛ թռան.
Կռունկների թևի տակ
Եկաւ գարուն մեր դռան:

Առած—Մարտն անցաւ, դարդն անցաւ:

22. ԱՐԱԳԻՆՆԵՐԻ ԴԱՐՁՐ

Մի գով առաւօտ էր, երբ արագիլը իջաւ գիւղի վրա իր հին բունդ: Երեխաները բախում խաղում էին:

—Բարով, երեխէք.—ձայն տաւ արագիլը իր բարդու ծայրից:

—Արագիլն եկել է, արագիլն եկել է.—ուրախացան երեխաները:

—Նոր ի՞նչ կայ մեր գիւղում:

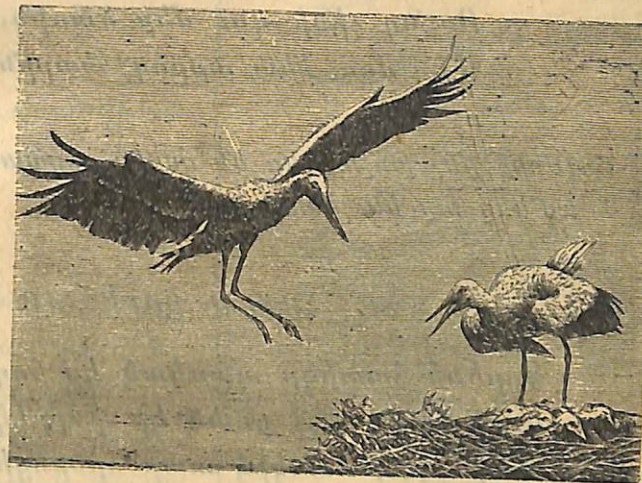
—Է՛, ինչ որ դու գնացել ես, այնքան բան է պատահել.—պատասխանեց մանուկներից մէկը:—Այնպէս ցո՛ւրտ էր, այնպէս ձմեռ: Դու գլուխդ լաւ պրծացրիր:

—Սփսոս այստեղ չէիր, բրոջո մարդու տւիք.—շտապով յայտնեց միւսը.—հարսանիք արինք, քէֆ արինք:

—Ինձ համար հայրիկս Նոր-Տարուն կրունկով կօշիկներ առաւ.—ցոյց տաւ իր կօշիկները մէկ ուրիշը:

—Իսկ ես արդէն դպրոց եմ գնում.—սկսեց մի փոքրիկ աղջիկ:

—Չէ որ արագիլը դեռ այստեղ էր, որ քեզ դպրոց տարանք.—կտրեց նրա խօսքը մեծ եղբայրը.—Ո՛նց էիր լաց լինում, չէիր գնում:
—Ե՛ս... Ե՛ս...—
Կմկմաց աղջիկը: Ու նորից դարձաւ արագիլին:

—Ես հիմա արդէն ազատ կարգում եմ:

Արագիլը բարդու ծայրին ծանր-ծանր գլուխը ժաժ տաւ.

—Լա՛ւ, լա՛ւ, շատ լաւ ես անում:

1) Փոքրիկ աղջիկը առաջ ինչո՞ւ չէր ուզում՝ գնայ դպրոց եւ հիմի ի՞նչի է ուրախ:

2) Դո՞ւ ինչ նորովիմ կը յայտնէիր արագիլին:

3) Վերելի պատկերում արագիլները ո՞ր ժամանակ են նկարած:

Հանելուկ—Կապում եմ՝ գնում է, արձակում եմ՝ մնում է:

26. Գ Ո Ի Թ Ա Ն

Հուր լուսացաւ,
Բարին շատացաւ.
Վաղ լուսարացին
Գութան լծեցին.
Հորովէլ հօ...

Գութանը լարած,
Հօտալը շարած,
Մաճկալը մաճին,
Չեւը աղանջին.
Հորովէլ հօ...

Գութան շան, վարի,
Ակօսը շարի,
Թափ տուր թև արա.
Շուռ տուր սև արա,
Հորովէլ հօ...

Ցանենք արտ անենք,
Հնձենք տուն տանենք,
Ունենանք շատ հաց,
Օրհնեալ է Ասուած..
Հորովէլ հօ...

1) Էլ ինչ գործիքներով են փորում հողը:
2) Բացի հողը մշակելուց, էլ ինչով են պարսպում գիւղացիք:
3) Ե՞րբ են ցանում:

Առած—Ինչ որ ցանես, էն կը հնձես:
Հանելուկ — Սև հինեմ, կանաչ գործեմ, դեղին կտրեմ:
Շուռ տասելուկ—կարճ-պոչ փոցիս, կարճ-պոչ փոցիս:

Լինում է չի լինում մի ծիտ:

Ծի անգամ էս ծախ ոտը փուշ է մտնում: Դէս է թռչում, դէն է թռչում, տեսնում է՝ մի պառաւ փէտի է ման գալի, ուզում է թոնիր վառի, հաց թխի: Գնում է ասում.

—Նանի շան, նանի, ոտիս փուշը հանի, թոնիրդ վառի, ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Պառաւը փուշը հանում է թոնիրը վառում:

Ծիտը գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ փուշը ետ տուր ինձ:

Պառաւն ասում է.

—Փուշը թոնիրն եմ գցել:

Ծիտը կանգնում է թէ՛

—Իմ փուշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, լօշիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Պառաւը մի լօշ է տալի: Ծիտը լօշն առնում է թռչում:

Գնում է տեսնում՝ մի հովիւ անհաց կաթն է ուտում:

Ասում է.

—Հովիւ ախպէր, կաթն ի՞նչու ես անհաց ուտում: Ա՛յ լօշը, առ կաթնի մէջ բրդի, կեր. ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի, թէ՛ լօշս տուր:

Հովիւն ասում է.—Կերայ:

—Չէ, ասում է, իմ լօշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, գառնիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Հովիւը ճարահատած մի գառն է տալի: Առնում է թռչում:

Գնում է տեսնում է՝ մի տեղ հարսանիք են անում, մսացու չունեն, որ մորթեն:

Ասում է.—Ինչ էք մորթել: Ա՛յ, իմ գառն առէք, մորթեցէք, բէֆ արէք: Ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ գառը տւէք:

Ասում են.—Մորթել ենք, կերել, ճրտեղից տանք:

Օա կանգնում է թէ՛ չէ, իմ գառը տալիս էք՝ տւէք, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, հարսին առնեմ, դուրս թռչեմ:

Ու հարսին առնում է թռչում:

Գնում է, գնում. գնում է տեսնում՝ մի աշուղ մի ճամբով գնում է:

Ասում է.—Աշուղ ախպէր, առ էս հարսին պահի բեղ մօտ: Ես էլ գնամ քու շուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի աշուղի առաջը կտրում թէ՛ իմ հարսն ինձ տուր:

Աշուղը ասում է—Հարսը գնաց իրենց տուն:

Սա թէ՛ չէ, իմ հարսը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, սագիկդ առնեմ դուրս թռչեմ:

Աշուղը սագը տալիս է իրեն:

Սագն առնում է, ուսը գցում, թռչում, մի տեղ նստում է, սկսում է ածել ու ճրտել տալով երգել:

Ծընգը, մընգը,
Փուշիկ տւի, լօշիկ առայ,
Լօշիկ տւի, գառնիկ առայ,
Գառնիկ տւի, հարսիկ առայ,
Հարսիկ տւի, սագիկ առայ,
Սագիկ առայ, աշուղ դառայ,
Ծընգը, մընգը,
Ծիւ, ծիւ:

Ծիտիկը ինչո՞ւ սագը իրեն պահեց:

Հանելուկ—Ալալա, բալալա, բեր խաղ արա, տա՛ր կախ արա:

Շ ու և տ ա ս ե լ ու կ—«Բեռի, էլի էն լաւ արէն առ. էն լաւ արէն էլի առ, քեռի:»

Ծ Ի Տ

Հուռին գնաց բանջարի,
Բանջար չեղաւ խոտեղաւ,
Սոտի տակին ծիտ եղաւ
Ծ լը լալէն դուրս թռաւ:

28. Ա Ս Տ Ծ Ո Ւ Ս Ե Ղ Ա Ն Ը

Գարնանը բարի Աստուածն ասաւ.

— Սեղան բաց արէք փոքրիկ ճիճուների համար:
Եւ իսկոյն կեռասենին ծածկւեց կանաչ տերևներով:

Չարթնեց փոքրիկ ճիճուն, սկսեց կրծել թարմ տերևները ու ասաւ.

— Ո՞վ է պատրաստել ինձ համար այս հրաշալի սեղանը:

Բարի Աստուածը նորից ասաւ.

— Սեղան բաց արէք ժիր մեղուի համար:

Եւ իսկոյն կեռասենին բաց արաւ իր սիպտակ ծաղիկները:
Մեղուն զարթեց արշալոյսին ու տրգտրգալով թռաւ դէպի կեռասենին: Թռչում էր ծաղկից ծաղիկ ու ամենքից միմի կաթիլ ծծում:

— Ա՛խ, ինչ անուշ խմիչք է.—մտածում էր նա իր փեթակը շտապելով.—էս ո՞վ է պատրաստել ինձ համար:

Եկաւ ամառը: Ու բարի Աստուածն ասաւ.

— Սեղան բաց արէք փոքրիկ թռչնակների համար:

Եւ կեռասենու վրա երևացին թարմ ու կարմիր պտուղները: Ուտում էին փոքրիկ թռչնակներն ու խաղում:

— Ախ, ինչ լիքը սեղան է. էս ո՞վ է բաց արել մեզ համար:

Աշնանը բարի Աստուածն ասաւ.

— Ամենքը լիացան. վեր բաղեցէք սեղանը:

Ու վեր կացաւ սառը քամին, թափեց տարաւ դեղնած տերևները: Տկոր կեռասենին դողում էր ցրտից:

— Ծածկեցէք դրան, որ չը մըսի.— ասաւ բարի Աստուածը: Իսկոյն եկաւ ձմեռը ու փափուկ ձիւնով ծածկեց կեռասենու մերկ ճիւղերը:

1) Ռ՞րն է մարդու սեղանը:

2) Ռ՞վ է բաց անում մարդու սեղանը:

29. Ո Ի Լ Ո Ի Ն Ք

Գարունը եկաւ ամպերով,

Ամպերը եկան անձրևով.

Անձրևը տանեմ արտին տամ,

Արտը ինձ ցորեն տայ,

Ցորենը տանեմ շաղացին տամ,

Ջաղացը ինձ ալիւր տայ.

Բաղիկ բաղիկ

Կարմիր թաթիկ.

Ռւր ես գնում կամաց կամաց,

Չագուկներդ չորս կողմդ առած:

— Ես գնում եմ շուր գտնելու,

Չագուկներս լանալու.

Չագուկներս մաքուր-մաքուր,

Տղոց երեսն աղտ է ու մուր:

Վերջի տողը կասէ՞ր բաղիկը, եթէ քո երեսին նայէր:

32. Ռ՞Վ Է Մ Ե Ղ Ա Ի Ո Ր Ը

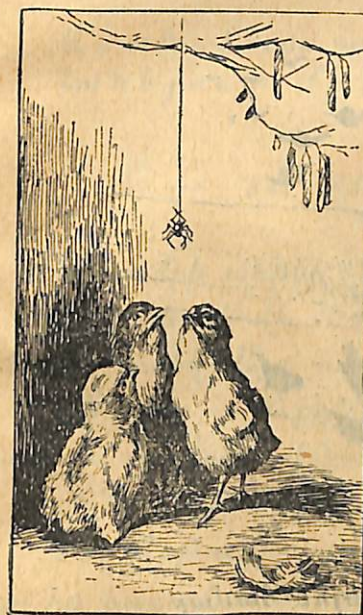
Սարդը կախ էր արել իր բարակ թելը ծառի ճիւղից ու վայր իջել:

Ճուտիկը, Մուտիկը և Ճիւլտուրիկը, Չալ հաւիկի գիծ վառիկները, նրան տեսան:

— Ի՞նչ է,— ճլաց Ճուտիկը:

— Չէ, իմն է, իմը,— ճրկճկաց Ճիւլտուրիկը:

Ու երեքն էլ իսկոյն վազեցին, որ սարդը բռնեն և ուտեն:

Ճուտիկը վազեց՝ անփետուր թևերը թափ տալով:

Մուտիկը վազեց՝ բարակ վիզը ճիգ տալով:

Ճիւլտուրիկը վազեց՝ իր վնասւած կարմիր ոտը կաղէկաղ քաշ տալով:

— Հեռացէք, իմն է.— վրա պրծաւ Ճուտիկը:

— Կորէք, իմն է.— հրեց Մուտիկը:

— Չեզ ո՞վ է տալիս.— բոթեց Ճիւլտուրիկը:

Իրար այնքան բռնեցին, հրեցին, որ սարգը էլ չըսպասեց
ու իր թելովը վեր փախաւ:

Վեր փախաւ ու վերեւից նայում էր թէ ինչպէս էին կո-
ւում փոքրիկները ու իրար կտցահարում:

— Հիմի էս ի՞նչ արիք, — ճշում էր Ճուտիկը:

— Դո՛ւք վախեցրիք, — ծուլում էր Մուտիկը:

— Իմ սարգը ինչո՞ւ վախցրիք, — լաց էր լինում Ճիւղտու-
րիկը:

Երեքից ո՞վ էր մեղատու:

Առաձներ 1) Ծները իրար հետ կուեցին, ճամբորդի բանը չաջողեց:

2) Հաւը երազում կուտ կը տեսնի

33. ԾՆՃՂՈՒԿՆԵՐ

Կոտ ու կէս կորեկ ունեմ ցանելու համար,
ճնճղուկներ թուան եկան ուտելու համար,
Կուացայ քար վեր առայ գարկելու համար:
Ղասաբներ դանակ բերին մորթելու համար,
Ազլիկներ թե բաշեցին փետրելու համար,
Պառաւներ պղինձ դրին եփելու համար:
Դուռ-դրկից շուրջ բազմեցին ուտելու համար,
Տէրտէրներ խաչով եկան օրհնելու համար,

Աշուղներ սագով եկան գովելու համար:

Այ. ճնճղուկիկ,

Կարմիր տոտիկ,

Միպտակ փորիկ,

Ուտեն կուտիկ,

Խմեն շրիկ

Աուի եզրիկ,

Պստիկ-մստիկ,

Փախչեն երթան ման գալու համար:

1) Քարը որ վեր կալայ, քանի՞ ճսճղուկ գարկեցի:

2) Այսքան մարդ ի՞նչ պիտի մորթէին ուտէին:

Առաձ—Ձուրը չը տեսած, ոաներդ մի հանի:
Հանելուկ—Մի մարագ, մէջը լիբը ուրագ:

34. ԹԻԹՈՒՐՆ ՈՒ ԽԽՈՒՆՁԸ

Կաղամբի տերեւի վրա ապրում էր մի խխունջ:

Այդ տերեւի մի անկիւնում արդէն վաղուց ընկած էր մի
դեղին հատիկ: Այդ հատիկը թիթեռնիկի ձու էր:

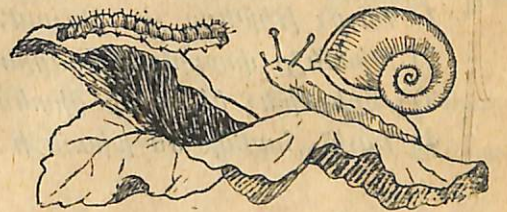
Մի տաք օր ձւից դուրս սողաց մի փոքրիկ թրթուր. խ-
խունջը զարմանքով նայում էր այդ նոր արարածին:

«Ի՞նչ չնչին, ի՞նչ ողորմելի գատ է», մտածում էր նա:

Իսկ թրթուրը շատ ուրախ էր: Նա սիրում էր տաք արե-
ւը, իր կաղամբի տերեւը, ու երջանիկ էր:

Մի օր խխունջը մօտ եկաւ
ու պոզերը շարժելով ասաւ.

— Չարմանում եմ, ինչո՞ւ ես
այդպէս միշտ ուրախ: Մեր
կեանքը իսկի էլ այդպէս թե-
թե չէ:

— Ինչո՞ւ, — պատասխանեց թրթուրը, — շատ լաւ է: Շու-

տով էլ մի սիրուն թիթեռ կը դառնամ, կը թռչեմ վեր, արեւ-
ւի ոսկի շողերի տակ. անչ, ինչ լաւ կը լինի

Խխունջը երեսը շուռ տաւ ու ծիծաղեց.

— Ինչ լիմար բաներ է դուրս տալիս սա:

Քիչ յետոյ թրթուրի ուրախութիւնը կորաւ: Թմրել մնա-
ցել էր մի տեղում:

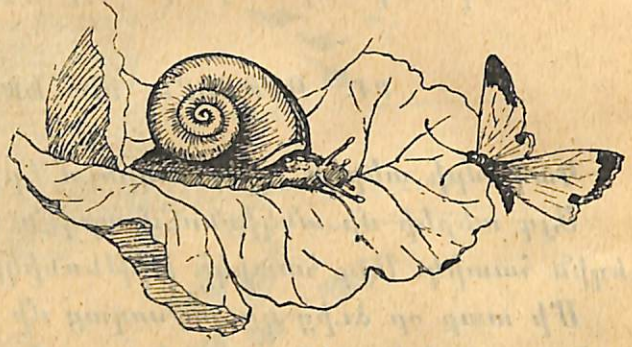
Մի անգամ խխունջը անց էր կենում նրա կողքից, տե-
սաւ որ թրթուրը փաթաթել էր մի տեսակ կաշւի մէջ ու
անշարժ ընկել:

— Այսպէս էլ յիմար, — բացականչեց խխունջը. — ասում էր՝
թիթեռնիկ պիտի դառնամ, ընկել սատկել է:

Մի քանի ժամանակ էլ անց կացաւ, խխունջը բոլորովին
մոռացել էր իր հարեանին և ապրում էր առաջւայ պէս կա-
ղամբի վրա: Մի օր էլ անց էր կենում նրա գերեզմանի մօ-
տով ու յանկարծ զարմացած կանգ առաւ: Թրթուրի պատը-
ւած կաշւի մօտ նըս-

տած էր մի սիրուն
թիթեռնիկ և նրա
թաւիշ թևերը փայ-
լում էին արևի շողե-
րի տակ:

— Մնաս-բարով,
խխունջ, ես գնում,
եմ. — կանչեց թիթեռնիկը, թևերը թեթև թափ տաւ, բարձ-
րացաւ վեր ու կորաւ արևի պայծառ շողերի մէջ:

- 1) Ինչո՞ւ թիթեռը չէր թռչում, քանի դեռ թրթուր էր:
- 2) Խխունջը փոքրիկ թրթուրին ինչո՞ւ էր ողորմելի համարում:
- 3) Ուրիշ ինչ կենդանի գիտես, որ պատեան ունի:
- 4) Ինչի՞ համար են խխունջի պոզերը:

Հանելուկ — Պատուը նստել է գետնին, բուրբը հագել է բուր-
բին, ասում է՝ մըսում եմ, հա մըսում եմ:

— Ասա, տեսնեմ, մեր գիւղում
Կովերն ինչպէս են կթում:

— Ահա այսպէս են կթում.

Ծիծը խլում հորթուկից,
Հորթը կապում մօր ծնկից,
Կովկիթն իրենց գոգն առնում,
Կովի կողքին կըկրգում.

ՓՂՂՂ — բՂՂՂ,

ՓՂՂՂ — բՂՂՂ:

- 1) Ուրիշ ո՞ր կենդանիներին են կթում:
- 2) Կաթը ինչո՞ւ են կթում:
- 3) Ինչո՞ւ են կթելիս հորթը կովի ծնկից կապում:

36. ՃԱՆՃԵՐԻ ԶՐՈՅՅՐ

Իրիկունը ճանճերը հաւաք-
ւել էին առաստաղին ու զրոյց
էին անում:

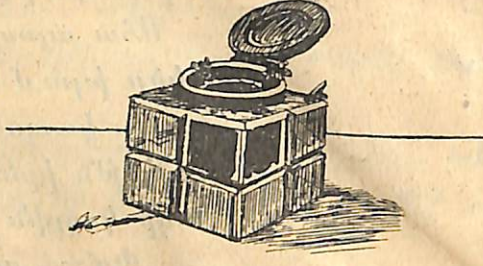
— Տը՛ղղ, տը՛ղղ, ինչ լաւ կին
է Սօֆիա մայրիկը, — ասում էր
մի ճանճ շաքարոտ ստները լի-
զերով: — Ամբողջ օրը շարշարում
է մեզ համար: Թէ՛յի ժամանակ

լիք շաքարամանը բերում է դնում մէջտեղը: Մեզ համար
անուշ է պատրաստում, կանֆէտ է հանում, բոլորը մեզ
համար:

— Տը՛ղղ, տը՛ղղ, — մէջ մտաւ մի ուրիշը: — Սյն օրն էլ երե-
խաները մեր խաղողը ուտում էին, եկաւ խլեց, դրաւ պահա-
րանի գլխին որ մենք ուտենք:

— Իսկ այն արջի նման մարդը, որ հայրիկ են ասում, —
դարձեալ սկսեց առաջինը, — ինչ անպիտան մարդ է: Մի տե-

սակ բան է ծխում, ծխով տունը լցնում է, քիչ է մնում խեղդու-
մես: Առջին էլ փոքրիկ ամանով մի բան է դրել, որ ինքը
թանաք է ասում: Այն օրը
փորձեցի, համը տեսայ, թնւ.
այնպէս դառն էր. քիչ մնաց՝
մէջն էլ խեղդուէի: Շատ ան-
պիտան մարդ է, շատ:

—Օֆ,—հառաչեցին բոլոր
ճանճերը միասին,—ափսոս չի՞
Սօֆիա մայրիկը:

- 1) Սօֆիա մայրիկն էլ սիրո՞ւմ էր ճանճերին:
- 2) Հապա ինչո՞ւ էր այնպէս հոգ քաշում՝ ճանճերի համար:

Առած—էչն ընկաւ գարու հորը,
Ասաւ՝ էս լաւ է քանց իմ ախոռը:

37. Քեռին Մեռել է

Գորտը գորտին կանչում է.
—Քեռին մեռել է, քեռին մեռել է:
—Ե՞րբ, ե՞րբ, ե՞րբ:
—Մէ-կէ-կէլ օրը, մէ-կէ-կէլ օրը:
—Ղորթ, զորթ, զորթ:

38. Վ Ա Ր Դ Ը

Փոքրիկ տղան մի վարդ տեսաւ,
Տեսաւ մի վարդ դաշտի միջին.
Վարդը տեսաւ, ուրախացաւ,
Մօտիկ վազեց հայի վարդին:

Տղան ասաւ.—Քեզ կը պոկեմ,
Այ կարմիր վարդ դաշտի միջին:
Վարդը ասաւ.—Տես, կը ծակեմ,
Որ չը մոռնաս փշոտ վարդին:

Ու անհամբեր տղան պոկեց,
Պոկեց վարդը դաշտի միջին,
Փուշը նրա ձեռը ծակեց,
Բայց էլ չօգնեց քնքուշ վարդին.
Քնքուշ վարդին, կարմիր վարդին,
Կարմիր վարդը դաշտի միջին:

- 1) Փուշն ինչի՞ համար է:
- 2) Ինչո՞վ է զանազանում ծառը լծփից:
- 3) Ի՞նչով են զանազանում ծառն ու լծուփը խտուց ու հացաքոյսերից:

Առած—Ամեն ծաղիկ իր հոտն ունի:

39. Ժ Ա Մ Ա Յ ՈՅ Յ

—Չըխկ-չըխկ, չըխկ-չըխկ, — հանդարտ ու միա-
կերպ գնում գալիս է ժամացոյցի ճօճանակը:
—Վեր կաց, վեր կաց, Գուրգէն, արդէն եօթը խփել է,—
զարթեցնում է մայրիկը տղին:
—Թող մի քիչ էլ քնեմ,—խնդրում է Գուրգէնը ձգձգե-
լով:—Մեր ժամացոյցը առաջ է վազում:
—Ո՛չ-ո՛չ, ո՛չ-ո՛չ,—պատասխանում է ժամացոյցը պատից:

Գուրգէնը գալիս է դպրոցից, վերարկուն հանում է,
զլխարկը դէն շարտում:
—Ե-կա՞ր, ե-կա՞ր,—ողջունում է նրան ժամացոյցը:
—Ո՛ւֆ, դեռ մէկը չը կայ, իսկ հայրիկը միշտ երկուսին
է գալիս:

Աւ Գուրգէնը կանգնում է ժամացոյցի առջև, ոտը գետնին է զարնում ու կանչում.

—Ի՞նչ դանդաղ ես բանում, ժամացոյց: Մի բիչ շո՛ւտ. ես շատ եմ սոված:

—Ես-չէ, ես-չէ.—ծաղրում է նրան ժամացոյցը, իր երկար ճօճանակը հանգիստ աջ ու ձախ շարժելով:

Թէյը վաղուց հաւարել են: Գուրսը վաղուց մթնել է:

Գուրգէնը նոր է նստել դասերը սերտելու:

Իսկ ժամացոյցը ահագին աչքը չռել՝ նայում է ու կրկնում.

—Այ-այ, այ-այ:

1) Ի՞նչպիսի տղայ էր Գուրգէնը:

2) Ժամացոյցը մըր է քնում:

Ա. Ա. Ա. Ծ. Ն. Ե. Բ.—1) Բան դրին՝ փախաւ, հաց դրին՝ հասաւ:

2) Այսօրեայ գործը վաղան մի թողնի:

40. ՈՆՅ ԵՆ ՀԱՐՈՒՄ ԽՆՈՑԻՆ

Թուղը ծառից կապեցին,
Հաստ խնոցին կախեցին,
Երկու ծայրից բռնեցին,
Տարան բերին շարժեցին,

Թըլըխկ—չըլըխկ,

Չըլըխկ—թըլըխկ:

Ահա այսպէս հարեցին

Դեղին կարագ հանեցին:

1) Կարագը ի՞նչից հարեցին:

2) Կարագը հանելուց յետոյ՝ խնոցում ի՞նչ մնաց:

3) Չեղ մօտ էլ այսպէ՛ս են խնոցի հարում:

41. ԽՆՈՑԻ

Հարի, հարի, խնոցի,

Մէջդ բարի, խնոցի,

Ունկդ բարակ, խնոցի,

Մէջդ կարագ, խնոցի:

42. ԵՐԿՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

—Հայրիկ ջան, ի՞նչ կայ մեր այգիներից դէնը,—հարցրեց Յասմիկը:

—Չը գիտե՞ս, աղջիկս: Արտեր:

—Իսկ արտերից դէ՞նը, հայրիկ:

—Սարեր: Տես:

—Իսկ սարերից դէ՞նը:

—Կրկին սարեր, կրկին ձորեր, ծովեր:

—Իսկ ծովերից դէ՞նը:

—Ուրիշ երկիրներ, ուրիշ աշխարհներ, էլի ծով, էլի ցամաք եւ գիտե՞ս, հողիս, եթէ այդպէս գնաս ու գնաս, ո՞ւր կը հասնես:

—Ո՞ւր:

—Հէնց այնտեղ, որտեղ հիմա կանգնած ես:

—Վա՛հ,—գարմացաւ Յասմիկը:

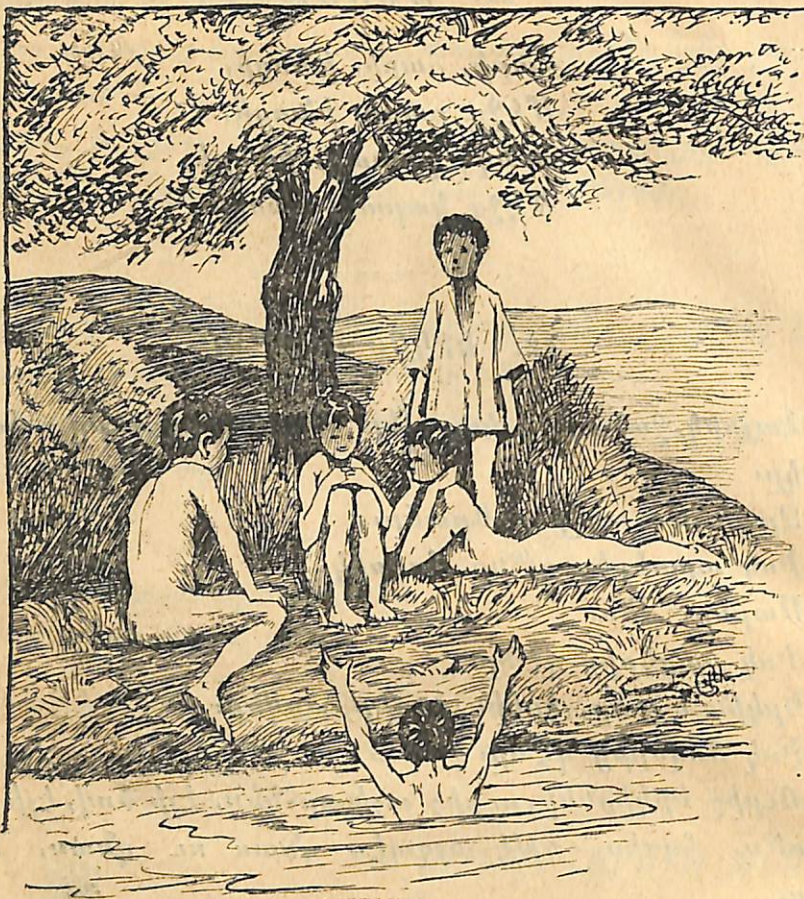
1) Խնձորի վրա նստել էին երկու ծանծ. մէկը ծամբայ ընկաւ—, գնաց ուղիղ, ուղիղ մ'իշտ առաջ. ո՞ւր հասաւ:

2) Գիտե՞ս ինչ ձեռ ունի երկերը:

3) Ի՞նչով են ծամբորդում ցամաքի վրա. ի՞նչով են ծամբորդում ջրի վրա:

4) Ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր Յասմիկը:

Հ ա ն ե լ ու կ — Կ'երթայ, կ'երթայ՝ ճամբայ չը կայ, ճամբայ կ'երթայ՝ փոշի չը կայ:

43. Վ Տ Ա Կ

Մեր գիւղից վեր մինչ էսօր
Մի հին ծառ կայ մենաւոր:
Պարզ լեռնային մի վտակ
Խոխոջում է նրա տակ:
էն վրտակում կէս օրին,
Երբ որ շորից նեղանում,
Գնում էինք լողանում:

Մեր գիծ, տկո՛ր խմբակով,
Աղաղակով, աղմուկով,
Խաղում էինք, վազվզում
Գոյնգոյն, մանրիկ աւազում,
Ու միշտ յոգնած ժամանակ
Նստում էն հին ծառի տակ:

1) Ո՞րտեղից է գալիս վտակը: Ո՞ւր է գնում:
2) Ինչիցն է որ աւազ է լինում ջրի ափին:

Ա. ռ. ա. ծ.— Զուրն իր ճամբէն կը գտնի:

Հանելուկներ—1) Էս կողմը դար, էն կողմը դար, մէջն
անդադար:
2) Զին գնաց, թամբը մնաց:

Շ ու տ ա ս ե լ ու կ—«Փոկակապ Ակոփ ապի, ինձ համար մի փոկ
կապի, բեղ ասեմ՝ փոկակապ Ակոփ ապի:»

44. * * *

Փոքրիկ Արտաշէսը շւշա-
ցնելով գնում էր ձորով:
Յանկարծ լսեց, որ մի ուրիշն
էլ է շւացնում: Հէնց ի-
մացաւ ընկերն է, կանգնեց,
ձայն տւաւ.

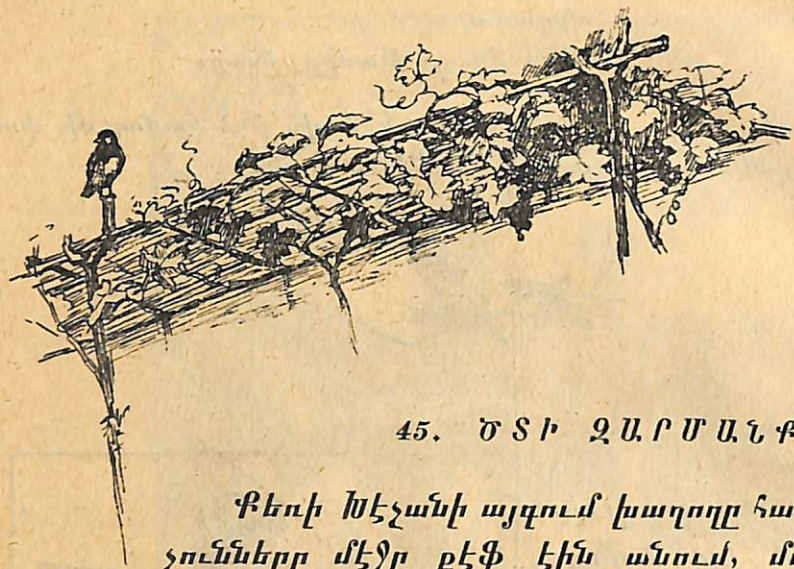

- Վահանն, դ՞ո՞ւ ես:
- Ես...
- Ատա՛, մեր հորթը ո՞ւր
գնաց. տեսա՞ր:
- Սա՛ր...
- Հանա՞ք ես անում, ի՞նչ է:
- Զէ...
- Վա՛յ. էդ հօ գայլը կ՞ո՞ւտի:
- Ուտի...

Արտաշէսը լալով վազեց տուն. տեսաւ՝ հորթն էլ է տանը,
Վահանն էլ:

1) Հապա ո՞վ էր Արտաշէսին պատասխան տուողը:
2) Ի՞նչ ղնենք այս պատմութեան վերնագիրը:

Ա. ռ. ա. ծ ն եր 1) Դատարկ կարասը մեծ ձայն կը տայ:
2) Կարասումը ինչ ձայն տաս՝ էն կը լսես:

45. ԾՏԻ ԶԱՐՄԱՆՔԸ

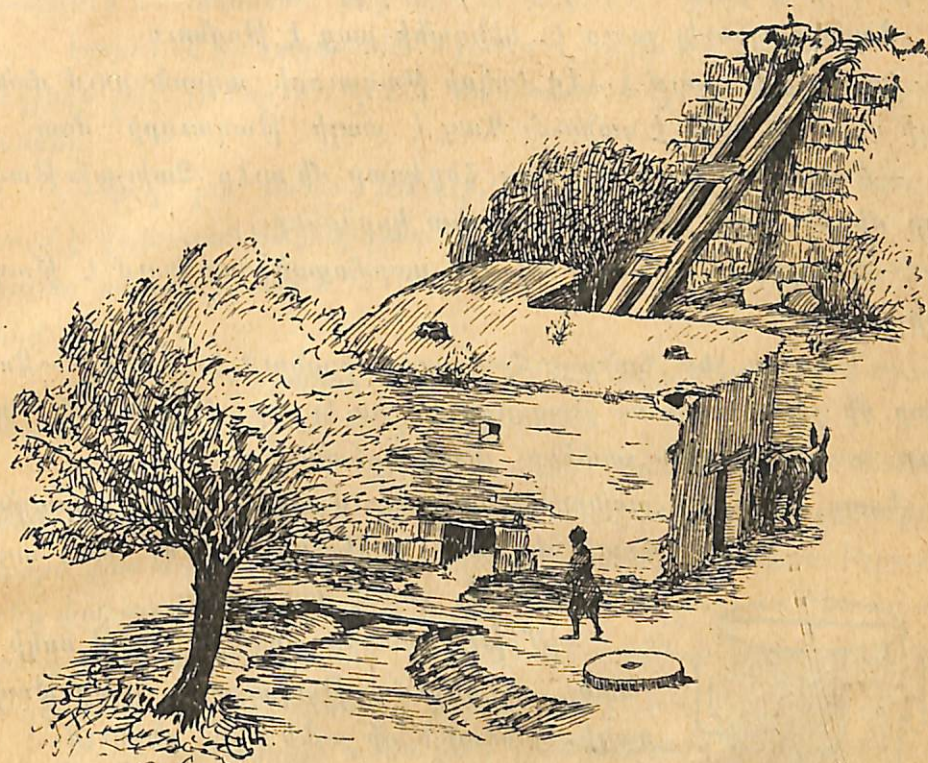
Քեռի Խէչանի այգում խաղողը հասել էր: Թըռչունները մէջը բէֆ էին անում, մանաւանդ մի փոքրիկ ծիտ: Նա ծնել էր հէնց այդ այգում, մի սալորենու երկու ճիւղի արանքում: Ամբողջ օրը թռչում էր ողկոյզից ողկոյզ, այստեղ մի հատիկ, այնտեղ մի հատիկ, անուշ էր անում ու երգում: Մի օր էլ տեսաւ՝ գիւղացիք բթոցներով թափուել են այգին: Հեռացաւ, թառ եղաւ մի ծառի, ու խէթ-խէթ նայում էր այնտեղից: Տեսաւ որ գիւղացիք դանակներով կտրատում են ողկոյզները, բթոցներն ածում, շալակում տանում:

— Էս ի՞նչ անասուած բան է. ի՞նչ են անում էս մարդիկը իմ այգում, ո՞ւր են տանում իմ խաղողը. — զարմացած մտածում էր նա և չէր կարողանում հասկանալ:

- 1) Ո՞ւր էին տանում խաղողը:
- 2) Էս ամենը տարւայ ո՞ր եղանակին էր:
- 3) Խաղողից ի՞նչ են պատրաստում:
- 4) Խաղողի հետ միասին էլ ուրիշ ի՞նչ պտուղներ են համում:

Առաժ—Ծառը քանի պտուղ շատ ունենայ, գլուխը քաշ կը գցի:

46. Զախչախ քաղաւոր

Լինում է, չի լինում մի աղքատ ջաղացպան:

Մի պատուած բուրբ հագին, մի ալրոտ փոստալ գլխին ապրելիս է լինում գետի ափին, իր կիսաւեր ջաղացում: Ունենում է մի մոխրոտ բաղաճ ու մի կտոր պանիր:

Մի օր գնում է, որ ջաղացի ջուրը թողնի, գալիս է տեսնում պանիրը չըկայ:

Մին էլ գնում է ջուրը կապի, գալիս է տեսնում՝ բաղաճը չըկայ:

Էս ո՞վ կըլինի, ո՞վ չի լինի: Մտածում է մտածում ու ջաղացի շէմքում թակարդ է լարում: Առաւօտը վեր է կենում, տեսնում մի աղէս է ընկել մէջը:

— Հը՞, գող անիծւած, դու ես կերել իմ պանիրն ու բաղաճը հակաց՝ հիմի ես քեզ պանիր ցոյց տամ: — Ասում է ջաղացպանն ու լինողը վերցնում է, որ աղէսին սպանի:

Աղէսը աղաչանք պաղատանք է անում: Ինձ մի սպանի—ա-

սում է—մի կտոր պանիրն ինչ է, որ դրա համար ինձ սպանում ես։
Կենդանի բաց թող, ես բեզ շատ լաուլթիւն կանեմ:

Ջաղացպանն էլ լսում է, կենդանի բաց է թողնում:

էս աղւէսը գնում է, էդ երկրի թագաւորի աղբանոցում ման է
գալի ման, մի ոսկի է գտնում: Վագ է տալի թագաւորի մօտ:

—Թագաւորն ապրած կենայ, ձեր կտոր մի տէք, Չախչախ թագա-
ւորը մի քիչ ոսկի ունի, չափենք ետ կրբերենք:

—Չախչախ թագաւորն ո՞վ է,—զարմացած հարցնում է թագա-
ւորը:

—Գու դեռ չես ճանաչում,—պատասխանում է աղւէսը:—Չախ-
չախը մի շատ հարուստ թագաւոր է, ես էլ իր վեզիրն եմ: Կտոր
տուր, տանենք ոսկին չափենք: յետոյ կըճանաչես:

Կտոր առնում է տանում, աղբանոցում գտած ոսկին ամրացնում
կտտի ճեղքում, իրիկունը բերում, ետ տալի.
Օֆ, ասում է, գօռով չափեցինք:

—Միթէ ճշմարիտ սրանք կտտով ոսկի են
չափել, մտածում է թագաւորը: Կտոր թափ է
տալի, զրնչալէն մի ոսկի է վէր ընկնում:

Միւս օրը աղւէսը ետ գալիս է, թէ՛ Չախ-
չախ թագաւորը մի քիչ ակն ու մարգարիտ

ունի. ձեր կտոր տէք, չափենք կը բերենք:

Կտտն առնում է տանում: Մի մարգարիտ է գտնում. կոխում է
կտտի արանքը, էլ ետ իրիկունը ետ բերում:

—Օֆ, ասում է, մեռանք մինչև չափեցինք:

Թագաւորը կտոր թափ է տալի, մարգարիտը դուրս է թռչում:

Մնում է զարմացած, թէ էս Չախչախ թագաւորն ինչքան հա-
րուստ պէտք է լինի, որ ոսկին, ակն ու մարգարիտը կտտով է չափում:

Մնց է կենում մի բանի օր: Մի օր էլ աղւէսը գալիս է թագա-
ւորի մօտ խնամախօս, թէ՛ Չախչախ թագաւորը պէտք է ամուսնա-
նայ, քո աղջիկն ուզում է:

Թագաւորն ուրախանում, աշխարհքով մին է լինում:

—Դէ գնացէք, ասում է, շուտ արէք, հարսանիքի պատրաստու-
թիւն տեսէք:

Թագաւորի պալատում իրար են անցնում, հարսանիքի պատրաս-
տութիւն են տեսնում, իսկ աղւէսը ջաղացն է վագում:

Վագում է ջաղացպանին աչքալուս տալի, թէ՛ հապա՛ թագաւորի
աղջիկը բեզ համար ուզել եմ: Պատրաստ կաց, որ գնանք հարսանիք
անենք:

—Վա՛յ, բու տունը քանդւի, այ աղւէս. էդ ինչ ես արել,—ա-
սում է վախեցած ջաղացպանը: Ես ով, թագաւորի աղջիկը ով: Ոչ ապ-
րուստ ունեմ, ոչ տուն ու տեղ, ոչ մի ձեռք շոր... Հիմի ես ինչ ա-
նեմ...

—Գու մի վախենայ, ես ամեն բան կանեմ.--հանգստացնում է
աղւէսն ու ետ վագում թագաւորի մօտ:

Վագելով ընկնում է պալատը. Հայ հարնյ, Չախչախ թագաւորը
մեծ հանդէսով գալիս էր, որ պսակի: Ամբիւն թշնամի գօրքերը յան-
կարծ վրա տւին, մարդկանց կոտորեցին, ամեն բան տարան: Ինքը ազատ-
ւեց փախաւ: Չորում մի ջաղաց կայ, եկել է մէջը մտել: Ինձ ուղարկեց,
որ գամ իմաց անեմ, շոր տանեմ, ձի տանեմ, գայ պսակի, շու-
տով գնայ իր թշնամիներեց վրէժն առնի:

Թագաւորն իսկոյն ամեն բան պատրաստում է, տալիս աղւէսին,
հետն էլ շատ ձիաւորներ է դնում, որ պատուով ու փառքով իր
փեսին պալատ բերեն:

Գալիս են հանդէսով ջաղացի դռանը կանգնում: Ջաղացպանի
բուրքը հանում, թագաւորի շորերը հագցնում, նստեցնում են նժոյգ
ձիուն: Շրջապատւած մեծամեծներով, առջևից ձիաւորներ, ետևից
ձիաւորներ—էսպէս հանդէսով բերում են թագաւորի պալատը: Իր
օրումը պալատ չը տեսած ջաղացպան—շշկլւած, բերանը բաց մին
չորս կողմն է, մին հագի շորերին է նայում, խլշկոտում ու զարմանում:

—էս ի՞նչու չըտեսի նման դէս ու դէն է նայում, աղւէս ախպէր,
—հարցնում է թագաւորը:—Կարծես տուն չըլինի տեսած, շոր չըլինի
հագած:

—Ձէ, դրանից չի,—պատասխանում է աղւէսը:—Նայում է ու
համեմատում իր ունեցածի հետ, թէ իր ունեցածը որտեղ, էս որտեղ...

Նստում են ճաշի: Տեսակ տեսակ կերակուրներ են բերում: Ջա-
ղացպանը չի իմանում՝ որին ձեռք տայ կամ ինչպէս ուտի:

—Ի՞նչու չի ուտում, աղէս ախպէր, հարցնում է թագաւորը:

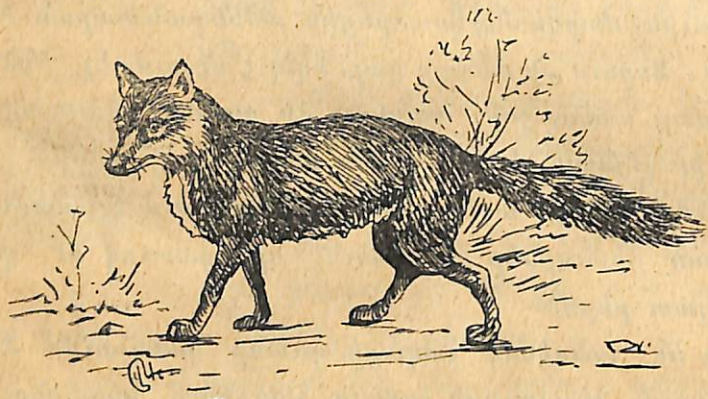
—Գալու ժամանակ ճամբին որ կողոպտեցին, նրա համար միտք է անում: Չէր կարող երեակայել, տէր թագաւոր, թէ ինչքան բան տարան և վերջապէս ինչ անպատուութիւն էր էտ մեր թագաւորի համար: Ի՞նչպէս հաց ուտի,—պատասխանում է աղէսը հառաչելով:

—Բան չըկայ, դարդ մի անի, սիրելի փեսայ, աշխարհը է, էդպէս էլ կըպատահի,—խնդրում է թագաւորը:—Այժմ հարսանիք է, ուրախանանք, քէֆ անենք:

Ու քէֆ են անում, ուտում, խմում, ածում, պար գալի. եօթնօր, եօթ գիշեր հարսանիք անում: Աղէսն էլ դառնում է քաւոր:

Հարսանիքից յետոյ թագաւորը իր աղջկանը մեծ բաժինք է տալի ու հանդէսով ճամբայ դնում Չախչախ թագաւորի հետ:

—Կացէք, ես առաջ զնամ տունը պատրաստեմ, դուք իմ ետեից

եկէք, ասում է քաւոր աղէսը ու վազ տալի:

Վազ է տալի վազ, տեսնում է մի դաշտում մեծ նախիր է արածում:

—Էս ո՞ւմ նախիրն է:

Ասում են.—Շահ-Մարինը:

—Պա՛, Շահ-Մարի անունը էլ չըտար, որ թագաւորը նրա վրա բարկացել է, զօրքով իմ ետեից գալիս է. ով նրա անունը տւաւ՝ գլուխը կտրել կը տայ: Որ հարցնի թէ ումն է, ասէք Չախչախ թագաւորինը. թէ չէ՛ վայն եկել է ձեզ տարել:

Վազ է տալի վազ, տեսնում է ոչխարի հօտը սարերը բռնել է:

—Էս ո՞ւմն է:

—Շահ-Մարինը:

Հովիւներին էլ նոյնն է ասում:

Վազ է տալի վազ, տեսնում է ընդարձակ արտեր, հնձուրները միջին հնձում են:

—Էս ո՞ւմ արտերն են:

—Չահ-Մարինը:

Հնձուրներին էլ նոյնն է պատիրում:

Վազ է տալի վազ, տեսնում է անվերջ խոտհարքներ:

—Էս ո՞ւմն են:

—Շահ-Մարինը:

Խոտ հարողներին էլ նոյնն է ասում:

Հասնում է Շահ-Մարի պալատին:

—Շահ-Մար, ա՛ Չահ-Մար,—զօռում է հեռից վագելով:—Քուտունը չըբանդի, միամիտ նստել ես: Թագաւորը քեզ վրա բարկացել է, մեծ զօրքով գալիս է, որ քեզ սպանի, տուն ու տեղը քանդի, տակն ու վրա անի, ունեցած չունեցածդ էլ թագաւորական գրի: Մի անգամ քեզ մօտ մի վառիկ եմ կերել. էն աղուհացը դեռ չեմ մոռացել: Վագեցի, եկայ, որ քեզ իմացնեմ: Շուտ արա, գլխիդ ճարը տես, բանի չի եկել:

—Ի՞նչ անեմ, ո՞ւր գնամ,—հարցնում է սարսափած Շահ-Մարը ու տեսնում է, որ ճշմարիտ, հեռից փոշի բարձրացնելով գալիս է թագաւորը:

—Փախի, շուտով ձի նստի փախի, էս երկրից կորի, էլ ետ չընայես:

Շահ-Մարը իսկոյն նստում է իր լաւ ձին ու փախչում իր երկրից:

Աղէսի ետեից գալիս են հարսանքաւորները: Գալիս են գուռնով, թմբուկով, երգով, զօրքով, հրացան արձակելով ու ազմուկով:

Գալիս են Չախչախ թագաւորն ու իր կինը ոսկեզօծ կառքի մէջ, նրանց առջևից ու ետեից անհամար ձիաւորներ:

Հասնում են մի դաշտի: Տեսնում են մեծ նախիր է արածում:

—Էս ո՞ւմ նախիրն է, հարցնում են ձիաւորները:

—Չախչախ թագաւորինը, պատասխանում են նախրապանները:

Անց են կենում: Հասնում են սարերին: Տեսնում են ոչխարի փայտակ հօտը սարերը բռնել է:

— էս ումն է, հարցնում են ձիաւորները:

— Չախչախ թագաւորինը, պատասխանում են հովիւները:

Անց են կենում: Հասնում են ընդարձակ արտերի:

— էս ում արտերն են:

— Չախչախ թագաւորինը:

Հասնում են խոտհարքներին:

— էս ումն են:

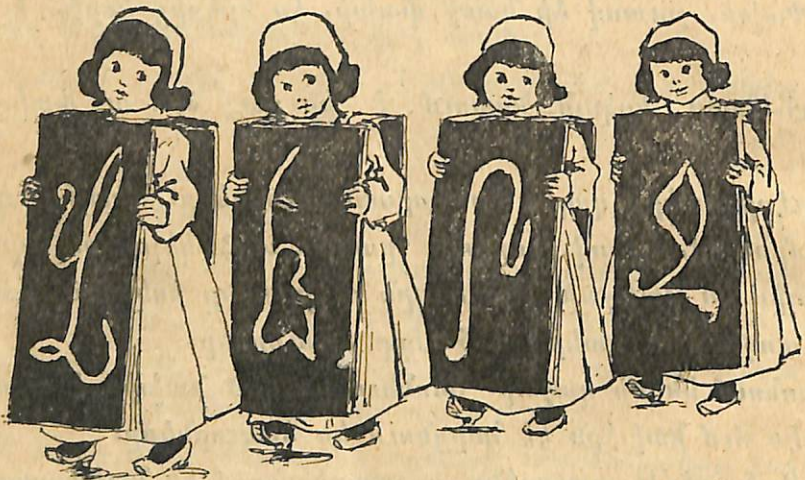
— Չախչախ թագաւորինը:

Ամենքը մնացել են զարմացած, Չախչախ թագաւորն ինքն էլ բիշ է մնում խելքը թռցնի:

Էսպէսով Աղւէսի ետեից գալիս են, հասնում Շահ-Մարի պալատներին:

Քաւոր Աղւէսն էնտեղ արդէն տէր է դառել, կարգադրութիւններ է անում: Ընդունում է խնամիներին ու նորից սկսում են բէֆը:

Հէյ, ջան երեխէր, քէֆ արէր դուք էլ:
 Էսպէս հարսանիք երբ կըլնի մէկ էլ,
 Որ ջաղացպանը դառնայ թագաւոր,
 Ջաղացը պալատ, աղւէսը քաւոր:

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

է - ՈՎ ԳՐԻՈՂ ԲԱՌԵՐ

աղւէս	դէպի	մէջ	վէզ
բզէզ	դէս ու դէն	նւէր	վէճ
գէր	թէկուզ	շէկ	վէրք
գոմէշ	կէս	պարտէզ	վրէժ
դէզ	կէտ	պէս	տգէտ
դէմ	մէզ	պէտք	
դէմք	մէկ	սէր	

Օ - ՈՎ ԳՐԻՈՂ ԲԱՌԵՐ

ակօս	եօթը	կրօն
աղօթք	գրօսնել	կօշիկ
ամօթ	դօրք	հօտ
առաւօտ	լօշ	հօտաղ
արօտ	խելօք	հօր (հս)
արօր	խօսք	մօր (մս)
գօտի	ծանօթ	մօտ
դրօշակ	ծնօտ	մօրուք
եզրօր	կարօտ	յօնք

Յ - ՈՎ ԳՐԻՈՂ ԲԱՌԵՐ

յաղթել	յասմիկ	յարմար
յամառ	յատակ	յետոյ
յայտնի	յատուկ	յիմար
յանդիմանել	յարգել	յիշել
յանկարծ	յարկ	յոգնել
յանցանք	յարձակւել	յոյս

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ԼՈՒ

1 Ճամբայ	51	8 Սուեր	62	տրտ	70
2 Անկողին	54	9 Հոր	64	16 Սազ	72
3 Գիշեր	56	10 Միլեր	65	17 Բերան	79
4 Երկինք, աստղ	58	11 Գիր	66	18 Կաղամբ	80
5 Սամաւար	60	12 Տրեխներ	67	19 Նաւ	85
6 Ճրագ	60	13 Յորեն	69	20 Գեա	87
7 Մատ, մատանի	56	14 Ծուխ	69	21 Կամուրջ	87

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

1. Մուկն ու մանուկը	10
2. Պրտիկ նապաստակը	12
3. Սըրամիտ Սուրէնը	13
4. *Օրօր	15
5. Արագիլն ու գորարը	16
6. Պարոն գըղակը	17
7. Տերենները ընկնում են	19
8. Սըրտոտ որսկանը	21
9. Աշուն	22
10. Եղնիկի տէրը	23
11. *Սչնան վերջը	24
12. Չար Եղօն և իր Եղբայրը	28
13. *Կոյր աշուղը	29
14. *Ամպն ու սարը	30
'ախի վերջակէտը	32
Հնարազէս Համօն	34
17. Էս սեղանն ու էն սեղանը	36
18. *Կատու , Գ. Քաթիպա	37
19. Անքուն գետի հեքիաթը	38
20. Չմեռ	39
21. Ծտի գուլպաները	40
22. Դժևար հանելուկ	41
23. *Գըրիչ	43

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

1. *Հուսաբացին	49
2. Ճամբորդներ, ժողովրդ.-ից	50
3. *Շունը	51
4. Ուլիկը	52
5. Արդէն աշակերտ է	53
6. Խելօք հաշիւ	54
7. *Կճուճը, ժողովրդական	54
8. Արև ու լուսին, ժողովրդ.-ից	55
9. *Ծաղիկները	56
10. Սուտասանը, ժողովրդ.-ից	57

11. *Փխօն, ժողովրդ.-ից	58
12. Խոհանոցում	59
13. Չեռքի մատները, ժողովրդ.	60
14. Կացին ախպէր, ժողովրդ.	61
15. Պստիկ պատմութիւն	62
16. *Կանանչ ախպէր.	63
17. Ջուրը փախաւ	64
18. *Ծոյլ աղջիկ, ժողովրդ.-ից	65
19. Ծոյլ աղան, ժողովրդ.-ից	65
20. Դասին	65
21. *Կուռնկներ, ժողովրդ.-ից	66
22. Արագիլների դարձը	66
23. *Արագիլ, ժողովրդ.-ից	68
24. Հատիկի դարթնելը	68
25. Գիժ քամին	6
26. *Գուլթան	70
27. Ծիտը, ժողովրդ.-ից	71
28. Աստծու սեղանը	7
29. *Ուլունք, ժողովրդ.-ից	74
30. Անճողունի ճուտիկը	75
31. *Բագիկ, Գաթիպա	77
32. Ո՞վ է մեղաւորը	77
33. *Ճնճողուկներ, ժողովրդ.-ից	78
34. Թրթուրն ու խխունջը	79
35. *Կիթ, Ա. Արարատեան	81
36. Ճանճերի զրոյցը	81
37. Քեռին մեռել է, ժողովրդ.	82
38. *Վարդը	82
39. Ժամացոյց	83
40. Ո՞նց են հարում, Ա. Ար.	84
41. Խնոցի, ժողովրդական	85
42. Երկրի շուրջը	85
43. *Վտակ	86
44. Արձագանք	87
45. Ծտի դարմանքը	88
46. Չախչախ թագաւոր, հեքիաթ ՏՊ	

3666

2013

« Ազգային գրադարան

NL0059793

